

COLOFON

JAARGANG 30 - NUMMER 2

JUNI 2020

Rosmalla (ISSN 0925-2894) wordt 4 keer per jaar uitgegeven onder eindverantwoording van het bestuur van Heemkundekring Rosmalen.
Hoff van Hollantlaan 1
5243 SR Rosmalen
073-5221832
heemkundekring@kpnmail.nl

www.heemkundekringrosmalen.nl

Bestuur Heemkundekring Rosmalen:

- Rien van den Broek, voorzitter
- Febe Ricken, waarnemend secretaris
- Wim van Son, penningmeester
- Harry Heijmans, lid
- Peter van Hoek, lid
- Hans Groenewoud, lid
- Piet Korsten, lid

Werkgroep Redactieraad 'Rosmalla':

- Gerrit Mol
- Michiel van Heumen
- Vacature
- Wil Coppelmans
(lay-out en tekstverwerking)

Productie:

- Druk: Nextprint B.V. den Bosch

Losse nummers:

- €5,50 per uitgave

Kopijadres:

- g.mol@ziggo.nl
Heemkundekring Rosmalen
Hoff van Hollantlaan 1

Ledenadministratie:

- Dorine Heijmans
heemkundekring@kpnmail.nl

Iedere auteur draagt persoonlijke verantwoordelijkheid voor zijn of haar artikel. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd tenzij bronvermelding plaatsvindt.

Inhoudsopgave

Pagina

<i>Voorzitter</i>	Voorwoord van de voorzitter	2
<i>Rien van de Broek</i>	Vlag van Rosmalen	4
<i>Jo Versteijnen</i>	De wijk 't Ven in 1945 / 1950	5
<i>Gerrit Mol</i>	Besmettelijke ziekten in Rosmalen	10
<i>Driek van Grètte</i>	't Coronavirusjoar 2020	13
<i>Jo Versteijnen</i>	Rosmalen bereikte in maart 1930 een mijlpaal	15
<i>Bestuur Heemkundekring</i>	Oproep Coronavirus	17
<i>Wim van Son</i>	Peerke Smulders	18
<i>Gerrit Mol</i>	Gliders in Rosmalen	21
<i>Gerrit Mol</i>	Onderduikers in Rosmalen	22
<i>Gerrit Mol</i>	Spoorlijn in Rosmalen opgeblazen	23
<i>Hans Groenewoud</i>	Het Brabantgevoel	24
<i>Gerrit Mol</i>	Opvang kinderen in of na oorlogstijd	25
<i>Gerrit Mol</i>	Humor in oorlogstijd	25
<i>Peter Vink</i>	'KINDERHEIM'' Tweede Wereldoorlog in de villa van Lewin/Mariaoord	26
<i>Henk de Werd</i>	De historie van de familie Siepkens te Hintham-Rosmalen	29
<i>Gerrit Mol</i>	Overval distributiekantoor Rosmalen	33

Foto voorzijde omslag: Peer Smulders (foto Peter van Hoek)

Foto achterzijde omslag: Gedenkteken oorlogsslachtoffers in de Schoolstraat en Gedachteniskapel Vennehof.

Voorwoord van de voorzitter

Rien van den Broek

Het zijn bizarre tijden, geen handen schudden en 1,5 meter afstand houden. Met het mooie weer niet even ergens naar 'n terrasje of gezellig uit eten met familie of vrienden. Nee, het advies is en blijft: 'Blijf Thuis'. Of we het nu willen of niet, we leven steeds meer in 'n digitale wereld. Houd vol is het devies en zoals het spreekwoord zegt: 'Na regen komt zonneschijn' (na een periode van tegenslag, komt er een betere tijd). Maar mogelijk kunnen we ons ook vasthouden aan: 'Zonder wrijving geen glans'. Als Heemkundekring Rosmalen blijven we positief gestemd over de toekomst.

De redactie van de *Rosmalla* is er, ondanks alle corona-pekikelen, toch in geslaagd om het juni nummer gewoon uit te brengen. In deze editie van ons verenigingsblad is er weer de nodige aandacht voor verhalen uit de Tweede Wereldoorlog. Overal lees je veel over die spannende tijd, en Rosmalen is hierop natuurlijk geen uitzondering. Verder krijgt u in deze corona-tijd natuurlijk ook een bijdrage over eerdere epidemieën die Rosmalen met een bezoek vereerden. Ook is er aandacht voor de Brabantse vlag en laat Burgemeester Siepkens van zich horen. En zowaar ook een verhaal in onze eigen Rosmalense taal, ja dialect moet levendig blijven. Bovendien is er aandacht voor de 5000e inwoner van ons dorp en hoe 't Ven er 70 jaar geleden uitzag en wie er woonden. Maar last but not least, Peer Smulders zou in mei 100 jaar geworden zijn. Een hommage aan deze bekende en markante Rosmalenaar hoort dus ook zeer zeker thuis in deze editie.

Hoe vergaat het onze vereniging en haar vrijwilligers? Dit nadat we op 24 maart jl. al onze fysieke activiteiten en bijeenkomsten hebben moeten afzeggen of opschorten. Hoe gaan, kunnen of willen we verder!

Alleen al de bestuurssamenstelling is een soort rollercoaster geworden. Na de algemene ledenvergadering van 18 februari jl. hadden we opeens zomaar liefst vijf nieuwe bestuursleden. Zij hebben zich in het vorige nummer van *Rosmalla* uitgebreid gepresenteerd. Maar helaas heeft onze beoogde nieuwe secretaris, Willem van Rosmalen, zich in april al moeten terugtrekken vanwege gezondheidsredenen. Gelukkig is Febe Ricken bereid om met onmiddellijke ingang een tijd(je) als waarnemend secretaris te fungeren.

Wellicht heeft u het al opgemerkt dat er bij deze editie van de *Rosmalla* geen nieuwsbrief zit. Vanwege corona en de daardoor beperkte nieuwsgaring maar zeer zeker ook om kosten te besparen hebben we besloten om dit kwartaal geen nieuwsbrief samen te stellen en uit te geven. In dit voorwoord zullen we daar waar nodig de noodzakelijke informatie voor onze leden meenemen.

In de vorige *Rosmalla* heeft u het interessante artikel 'Schatten zoeken in de Rosmalense bodem' kunnen lezen. Het artikel ging over de hobby van de twaalfjarige Job Lathouwers. In vervolg hierop wilde Job graag lid worden van onze Heemkundekring en is hiermede meteen ons eerste jeugdlid. Hopelijk volgen veel jonge mensen het voorbeeld van Job en wordt onze ledenadministratie overspoeld met veel nieuwe aanmeldingen van deze leeftijdscategorie. Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. Maar natuurlijk hopen we ook op het aanmelden van een andere en nog grotere (leeftijds)groep.

We zijn bezig om zowel onze boekhouding als de ledenadministratie te verbeteren en te optimaliseren. We hebben gelukkig al veel controle-formulieren retour ontvangen en hopen op nog meer. Voor degenen die er nog niet aan toegekomen zijn, hierbij het verzoek om dit alsnog te doen. Het geeft onze vrijwilligers veel meer overzicht, tijd en rust.

Wat betreft onze boekhouding gaan we gebruik maken van het pakket van Conscribo, speciaal geschreven voor verenigingen. In de nieuwsbrief van maart hebben we u erover geïnformeerd dat de geautomatiseerde incasso van

de contributie over 2020, in juni zal plaatsvinden. Als we een e-mailadres van u hebben, wordt u per e-mail geïnformeerd. Als we geen e-mailadres van u hebben is de contributienota over 2020 bij deze Rosmalla bijgevoegd. Op de nota staat aangegeven wanneer wij automatisch gaan incasseren of voor wanneer u zelf moet betalen.

Als vereniging gaan we uiteraard zeer zorgvuldig om met de contactgegevens van onze leden. Vanuit de A.V.G. (Algemene Verordening Gegevensbescherming) zijn we dit ook verplicht. Heeft u hierover vragen, schroom niet om ons hierover aan te spreken.

Door alle maatregelen opgelegd vanuit de overheid, hebben we noodgedwongen de geplande activiteiten en bijeenkomsten van de afgelopen maanden moeten afgelasten of opschorten. Ook de festiviteiten rond de herdenking van de Tweede Wereldoorlog en de bevrijding van Nederland 75 jaar geleden gingen helaas niet door. Samen met ROS TV-krant zijn we er gelukkig wel in geslaagd om op 5 mei jongstleden, onze prachtige film “Vijf Donkere Jaren” in een live uitzending op ROS TV te vertonen. Het verheugt ons te kunnen melden dat er een vervolg komt op deze film. Er wordt momenteel erg hard gewerkt om vanuit de vele prachtige beelden en interviews een nieuwe film onder de titel “Ooggetuigen” samen te stellen en uit te brengen.

Ook aan de wandel-fiets bevrijdingsroute-app wordt nog steeds gewerkt. Vorig jaar oktober hebben we het Oorlogsdagboek van Rita Bijnen gepresenteerd en tot onze grote vreugde hebben vele leden het al aangeschaft. Overigens hebben we nog een aantal exemplaren beschikbaar voor de verkoop. Heeft u eventueel interesse, stuur dan een mail naar ons secretariaat.

Als u mijn voorwoord leest komt de zomervakantie met rasse schreden dichterbij. Vanwege alle corona toestanden zullen de meeste zomervakanties ongetwijfeld anders verlopen dan we hadden gepland. Omdat de regering langzaam maar zeker ook de genomen corona maatregelen aan het versoepelen is, hebben we als bestuur contact opgenomen met een 12-tal vrijwilligers, die meestal op maandagavond actief zijn in ons heemhuis en/of in de kelder van Perron-3. Centraal stond de vraag wanneer en hoe gaan we als Heemkundekring weer verder met onze werkzaamheden. Heel duidelijk kwam naar voren dat iedereen wel weer wil opstarten, uiteraard rekening houdende met de nog steeds van kracht zijnde beperkingen zoals, bij klachten blijf thuis, geen handen schudden, 1,5 meter afstand houden, vaker handen wassen etc. Vanuit onze positieve gedachten gaan we als bestuur enkele protocollen opstellen om in aangepaste vorm, weloverwogen en verspreid over alle dagen van de week, onze werkzaamheden na 15 juni weer te kunnen verrichten. In oktober staat het tweede deel van de cursus Rosmalogie op het programma, ook hier gaan we naar oplossingen zoeken om de cursus door te laten gaan. Ga voor de laatste actuele informatie over onze werkzaamheden en activiteiten naar onze website www.heemkundekringrosmalen.nl

Wat is een vereniging zonder vrijwilligers! Ik, en samen met mij het volledige bestuur, wil graag afsluiten met het bedanken van al onze vrijwilligers voor hun inzet en inbreng in het verleden maar zeker ook de huidige moeilijke periode. Tegelijkertijd blijven wij de hoop koesteren dat iedereen dit kan en wil blijven doen. Wat ons betreft chapeau voor alle vrijwilligers van de HkkR.

Voor ons blad de *Rosmalla* willen wij heel graag de redactie uitbreiden, bent u geïnteresseerd om hierin iets te betekenen, neem vrijblijvend contact op met Gerrit Mol of ondergetekende.

Veel leesplezier met ons periodiek de *Rosmalla*.

Bedankt en blijf gezond.

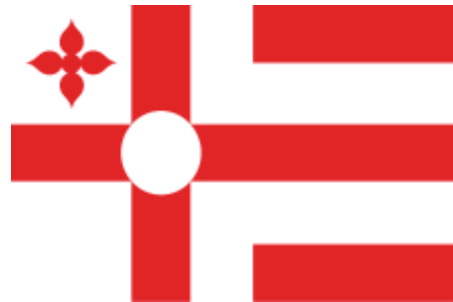
Namens de redactie *Rosmalla* en bestuur Heemkundekring Rosmalen.

Vlag van Rosmalen

Oude gemeentevlag van Rosmalen

Huidige dorpsvlag van Rosmalen

Oude gemeentevlag

De oude vlag van Rosmalen was azuurblauw, met daarin aan de linkerbovenhoek een drieblad en een ploeg in de kleur goudgeel geplaatst in de broektop op 1/5 van de vlaglengte. De vlag werd per raadsbesluit van 7 maart 1966 aangenomen. Deze symbolen staan centraal voor het boerenkarakter van het dorp Rosmalen en komen ook in dezelfde configuratie in het voormalige gemeentewapen voor. De voormalige gemeente Rosmalen voerde tijdens het bestaan deze vlag.

Nieuwe dorpsvlag

Op 8 juni 2000 heeft de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch besloten, dat Rosmalen een nieuwe vlag kreeg. Dit was op verzoek van de Heemkundekring Rosmalen. De raad heeft besloten, dat de kleuren van de vlag rood en wit zijn. Op 7/15 van rechts staat er een rood kruis, met op de kruising van dit kruis een witte schijf, die alle snijpunten van het kruis raakt. Rechts van dit Scandinavisch kruis zijn vijf banen in de volgorde van boven naar beneden rood, wit, rood, wit en rood. De middelste baan, is de baan van het kruis. De linker onderhoek is geheel wit, terwijl in de linkerbovenhoek een rode knop bevindt, met daaraan vier lindebladeren. Dit is het symbool van het Maasland.

De nieuwe dorpsvlag is verkrijgbaar bij Heemkundekring Rosmalen en indien nog voorradig kost de vlag €12,50.

De wijk 't Ven in 1945 / 1950

Jo Versteijnen

De Raadhuisstraat anno 2020

Als je nu vanaf de Dorpsstraat de Raadhuisstraat inkijkt dat zie je een brede straat met aan beide zijden volop bebouwing en drukte.

Hoe anders was het in de jaren 1945/1950. Staande tussen het mooie gemeentehuis en brouwerij de Kroon zag je een straatje, tot aan de huidige Venstraat alleen maar een zandpad, met in het midden een smalle verharding van zo'n 1.50 meter breed. Verder stonden er maar een beperkt aantal huizen en dat was alles. Het was een fijne compacte wijk met toch de nodige activiteiten.

Hoe zag die wijk er uit?

Ongeveer 20 meter achter het gemeentehuis begon de bebouwing aan de rechtse kant van de "weg". Daar stond het huis met winkel van Dorus Vos. In de beginjaren kon je daar nog levensmiddelen kopen, maar dat werd al snel veranderd in een winkeltje waar allerlei spullen op kledinggebied te koop waren. Je kon er terecht voor "kneup en gorre, mar ok vur 'n hemd of lang onderboks of 'n toffelkleed".

Oude gemeentehuis, gebouwd in 1843

Dorus ging ook met deze handel langs de deur in Rosmalen en omgeving. Dorus had nog meer capaciteiten, hij was nl. een prima accordeonist, dus actief en welkom bij feestjes als trouwpartijen en dergelijke.

Vorbij deze woning stond een blok van drie aaneengesloten woningen. Die werden bewoond door respectievelijk de families Van Venrooij, Vos en Heijmans, Daarnaast de

Gezin van Dorus Vos en Door van Eijk

Dorus en zijn huis

woning van schoenmaker Piet van der Donk. Piet repareerde de schoenen en zijn vrouw zorgde er voor dat die weer netjes werden afgeleverd bij de klant.

Dan komen we al bij het laatste huis in deze rij, het huis van Jos van der Wielen (*hier is nu de kruising Venstraat/Raadhuisstraat*).

Vanaf deze plek stond ongeveer 25 meter naar rechts het huis van de aannemer Marinus Timmers en Mieke van Lokven.

Zoon Tien werd op 6 maart 1930 geboren als 5000ste inwoner van Rosmalen.

Schoenmakerij van Piet van der Donk

Huis van Jos van der Wielen

Als je bij het huis van Jos van der Wielen ongeveer 40 meter rechtdoor ging kwam je bij het huis van Verschuren. Dit huis werd later gekocht door Sjaan van Grinsven, de melkventer uit de Striensestraat.

Als we nu een draai maken van 180 graden dan gaan we aan de andere zijde van het straatje weer terug richting Dorpsstraat.

Dan zien we tegenover het huis van Jos van der Wielen een piepklein huisje staan. Hier woonde, na zijn terugkeer uit Indonesië waar hij zijn dienstdtijd had doorgebracht, Janus van der Donk met zijn vrouw.

Het daarop volgende pand werd bewoond door de familie van Haske van Balkum. Ook hun zoon, Toon van Balkum, was en is nog een bekende naam in Rosmalen. Hij is namelijk de maker van het Rosmalens volkslied: "**Het is Rosmolle, waor ik van hou**". Een lied dat nog steeds een plekje heeft in de harten van veel Rosmalense inwoners.

Huis van Janus van der Donk

Het volgende huis in de straat was van de familie Schippers, met daarnaast weer een bekend tafereel dat nog lang

Thé van der Voort (Thé de smid)

Gezin van Balkum-Verhallen

in die hoedanigheid is gebleven, namelijk de smederij van Thé van der Voort. Hier konden de boeren uit het dorp terecht voor het beslaan van hun paarden, het repareren van hun karren en gereedschap en waar nodig voor constructiewerk.

Nog een stukje verder richting Dorpsstraat komen we bij het statige huis van de familie Van den Elzen. Vader Martien van den Elzen was werkzaam binnen de directie van de, later zo bekende, firma Jan Heijmans in Hintham.

Een van de zonen van Martien van den Elzen, namelijk Drs. Ton van den Elzen, was de schrijver van het boek "Wel gestorven niet vergeten". In dit boek worden alle

Rosmalense oorlogsslachtoffers beschreven, compleet met achtergrondinformatie en prachtige tekeningen van hun thuissituatie. Het huis van Martien van den Elzen stond op een splitsing van de "hoofdweg" en een klein laantje dat de mooie naam van klein Venneke had gekregen. Geen verharde weg, maar een smal zandpad, amper twee meter

Boek Ton van den Elzen

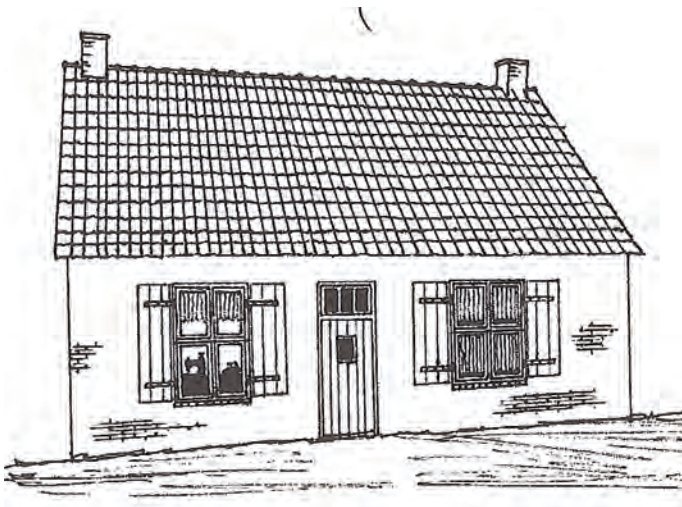

Martien van den Elzen

breed.

Het eerste huis dat we in dit laantje tegenkomen is het huis van kleermaker Sjefke Spierings en Maria van de Ven. Een van hun vijf zonen, namelijk de toen 21 jarige Martien, kwam op 15 september 1948 in het toenmalige Nederlands Oost-Indië om het leven. Martien is een van de twee Rosmalense jongens, die daar zijn gesneuveld. In totaal werden 59 Rosmalense jongens uitgezonden.

Het volgende huis werd bewoond door de familie Van

Woonhuis Familie Spierings

Vught. Wat verderop, waar nu de Korte Venstraat is, stonden nog drie huisjes die werden bewoond door de families Van der Donk, Pennings en Van Hoof. Bij de familie van Christje van Hoof was het zoon Jo die zeer actief was in het Rosmalense muziek- en theatergebeuren. Hij was ook de zanger van het Rosmalens volkslied en speelde vele rollen in het Rosmalense revuegezelschap. Vader Christ was jarenlang lid van de gemeenteraad van Rosmalen.

Martien Spierings

Aan het einde van dit paadje waren nog een paar woningen. Deze woningen stonden later, na het aanleggen van de Venstraat rond 1960, met hun voordeur naar die

De Venstraat vroeger.....

Bert de Haas

Venstraat. Het waren de huizen van Toon van Uden (de Tjé), daarnaast aan de overzijde van het pad het huis van Bert de Haas. Bert, geboren op 27 december 1924 in Rosmalen, was actief in het gemeentelijk bestuur van Rosmalen. Hij was maar liefst 18 jaar wethouder. Hij werd dan ook terecht benoemd tot Ridder in de Orde van Orange-Nassau

Tegenover de woning van Bert stond het huis van Jos Kerkhof.

De Venstraat was in die tijd alleen nog maar een smal zandpad en alleen begaanbaar voor fietser of voetganger.

Woning Bert de Haas

Nu Korte Venstraat

Jo van Hoof

Oude Venstraat

Rosmalen, wat ben je toch veranderd

Wie kent nog dit mooie wijkje uit vroeger jaren. Een relatief klein aantal woningen, maar toch een grote variatie aan bewoners, activiteiten en beroepen.

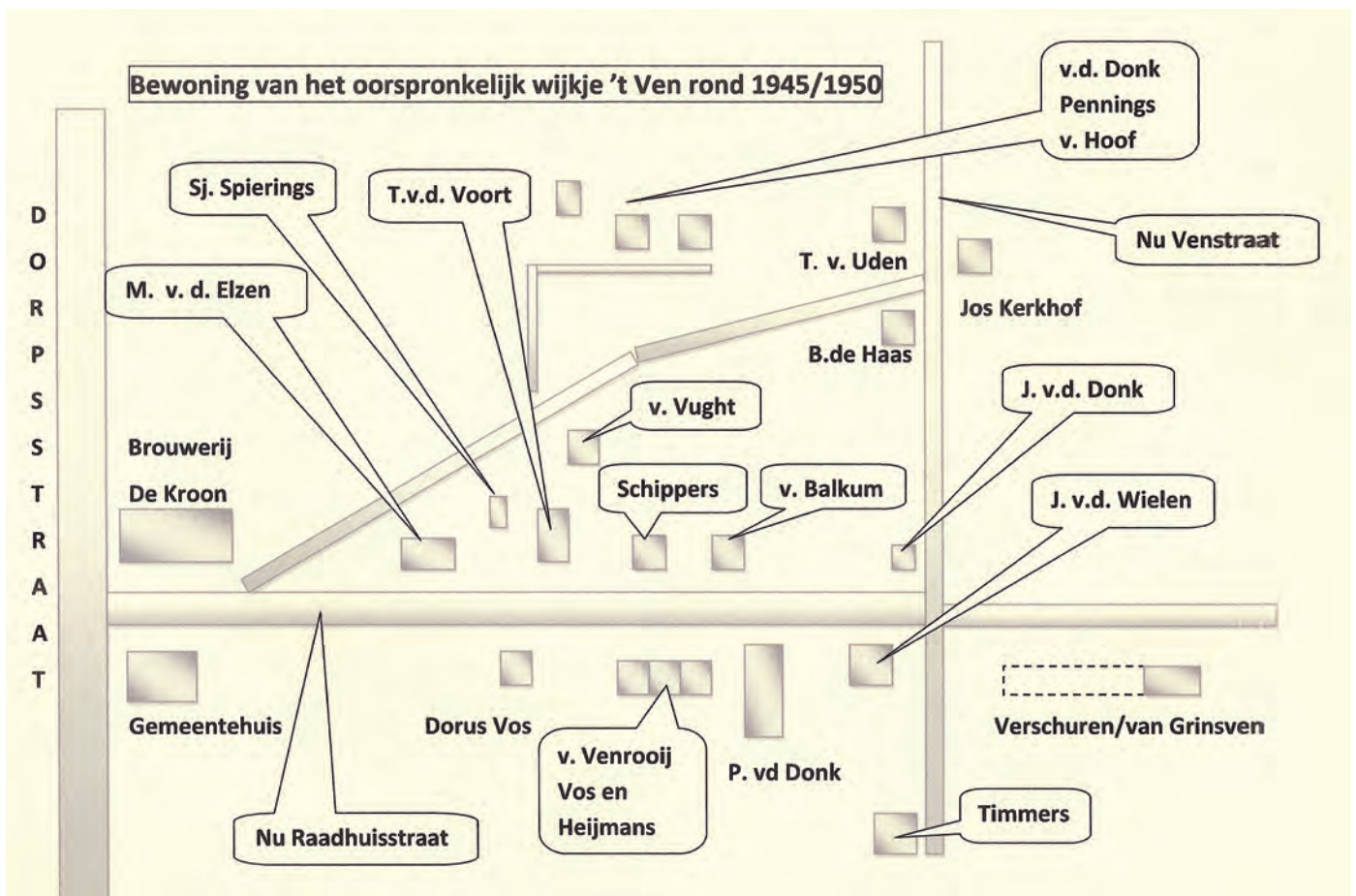
Nu is het wijkje onzichtbaar geworden na de aanleg van de Raadhuisstraat en de Venstraat en de bouw van de uitgebreide huidige wijk 't Ven.

Veel oudere Rosmalenaren zullen zich nog dikwijls de woorden van het Rosmalens volksliedje herinneren of meezingen.

Het is Rosmalen, waar ik van hou, Mijn mooie durpke, dat blijf ik trouw.

Geraadpleegde literatuur:

Wel gestorven, niet vergeten door Ton van den Elzen.

Zo was de bewoning van 't Ven in 1945/1950

Besmettelijke ziekten in Rosmalen

Gerrit Mol

De afgelopen maanden stonden voor iedereen in het teken van het corona-virus. Het was en is een unieke situatie, die niemand van ons meemaakte. Velen van ons zullen gezocht hebben in de geschiedenis of deze situatie eerder opgetreden was. Bijna het hele openbare leven lag stil. Het riep bij mij ook de vraag op hoe in het verleden in ons dorp werd omgegaan met besmettelijke ziekten. Nou is er natuurlijk al veel onderzoek gedaan naar epidemieën en het is niet moeilijk daarover te lezen. Bekend is dat ziekten als pest en cholera al heel vroeg voorkwamen en veel slachtoffers maakten. Omdat de mensen vroeger natuurlijk niet zo veel reisden, bleven die epidemieën vaak beperkt tot stedelijke gebieden.

Vroeg zeventiende-eeuws kostuum van een pestdokter uit het boek 'Traité de la peste' van Jean Jacques Manget (Bron: Jean Jacques Manget, 1721)

de stad weer eens zou aanvallen. Na het Beleg van 's-Hertogenbosch in 1629 werd het verwoeste leprozenhuis niet meer opgebouwd. Dat was met het verdwijnen van de lepra niet meer nodig en de opvang van zieken werd overgenomen door het gereformeerd burgerweeshuis aan de Parade. (bron: Henny Molhuysen).

In "Geschiedenis van Noord-Brabant" (uitg. Boom, 1996) vermeldt Dr. Th. A. Wouters dat veel infectieziekten in de

18e en 19e eeuw hun oorzaak vonden in het armetierige bestaan van de Brabantse bevolking. Tot 1875 vormden die ziekten de grootste doodsoorzaak. Het meest gevreesd waren cholera en de pokken. De cholera bereikte ons land in 1832 en werd hier door haar wijze van verspreiding van mens op mens en via besmet voedsel of via het drinkwater vooral een ziekte van de armen. De ziekte kende een incubatietijd van 5 dagen en kenmerkte zich door hevige braken, diarree, dorst, schorre stem, zwakke polsslag en een koude klamme huid. In 's-Hertogenbosch kwamen 242 mensen in het gasthuis, 136 stierven er. Cholera – uitbraken volgden elkaar op: 1833, 1849 en 1866. De laatste was in 1866. Door collectieve maatregelen en preventie, o.a. veel beter drinkwater, daalde het aantal slachtoffers tot enkele honderden per keer.

De pokken vormden een andere gevreesde infectieziekte. Vanaf het begin van de 19e eeuw bestond al een vaccinatie. In 's-Hertogenbosch raakten in 1871 desalniettemin meer dan duizend mensen besmet.

Er waren nog andere, soms niet te benoemen infectieziekten, steeds vooral in de arme wijken van de steden het meest voorkomend. Vaak ging het om ademhalingsproblemen en diarreeziekten. Mazelen en difterie vormden "toppers."

In "Bestaan en bedrijvigheid", een studie door Professor van den Eerenbeemt uit 1975, wordt verteld over de "roode loop", een dysenterie-epidemie in de jaren 1779-1783 in 's-Hertogenbosch en de Meierij. Henk de Werd schrijft daar uitvoerig over in zijn boek "Rosmalen was een ellendig land" (pag. 46-56). Als directe factor wordt genoemd het eten van onrijp fruit en vooral het eten van verse witte kool. De functionarissen bij de Bossche stadspoort moesten er vooral op letten dat de witte kool uit Den Dungen, die blijkbaar erg lekker was, niet de stad binnen kwam. De Bossche medicus Abraham Walkart noemt als oorzaak ook de vele bedevaarten die groepen katholieken maakten, o.a. naar Kevelaer.

In de periode 22 september tot 24 november van 1781 leden 44 Rosmalenaren aan de rode loop, 9 stierven er. Op 23 september werd het Bosschenaren dringend aangeraden niet naar de geliefde kermis in Hintham te gaan, omdat er daar bijna geen woning was waar geen rode loop heerste. Bij de stadspoorten werd streng gecontroleerd! Een aantal besmettelijke ziekten verdween in de loop van de 19e en 20e eeuw, dank zij de verbeterde leefomstandigheden, waaronder de hygiëne. Tbc werd bestreden via de consultatiebureaus en sanatoria. Die werden vanaf 1920

Uit het boek 'Traité de la peste' van Jean Jacques Manget (Bron: Jean Jacques Manget, 1721)

steeds meer opgericht. Ons eigen Mariaoord werd om die reden in 1945 gesticht. Eerder al was er in Breda zo'n sanatorium (de Klokkenberg) gesticht op initiatief van het Wit Gele Kruis. Ook particulieren droegen een financieel steentje bij, met name via de Emmabloemcollecte die jaarlijks plaatsvond. Hier moeten zeker ook de kruisverenigingen genoemd worden. Zij gaven veel voorlichting om tb te voorkomen en zorgden ook voor ligtenten, waardoor patiënten ook thuis verpleegd konden worden

Na 1945 namen besmettelijke infectieziekten zowel in het patroon van doodsoorzaken als in het patroon van ziektebeelden sterk af. Alleen tbc bleef tot in de jaren vijftig slachtoffers eisen. In de film over Mariaoord die enkele leden van onze heemkundekring in 2019 presenteerden, wordt dan ook aangegeven dat vanaf ongeveer 1958 de verschuiving van sanatorium naar verpleeghuis plaatsvond. Influenza en bronchitis bleven gevaarlijk. In de jaren 1918 – 1920 kenden we de Spaanse griep met 30.000 doden in Nederland. De polio-epidemie van 1956 kende in Brabant 244 gevallen met verlamningsverschijnselen. In 1986 maakten we voor het eerst kennis met de ziekte aids.

Vanaf 1851 speelde de gemeente pas echt een rol in het toezicht op de openbare gezondheid. Er kwam aandacht voor preventie (hygiëne, isoleren), de kennis omtrent oorzaken groeide, de armoede werd minder schrijnend. Besmettelijke ziekten kwamen in Rosmalen wel voor, maar tot echte epidemieën zijn ze nooit uitgegroeid. Zelfs tijdens de cholera-epidemie die grote

delen van Nederland in 1866 teisterde, deden zich in Rosmalen maar enkele gevallen voor. Het gemeentebestuur stelde in zijn jaarverslag over 1866: De eigenaardige (=bijzondere) toestand van de grond in deze gemeente werkt gunstig op de gezondheid der ingezetenen. De waterbeheersing en rioolafvoer zijn goed geregeld, dat scheelt. Bijzondere maatregelen waren niet nodig. Toch had juist in dit jaar de gemeentelijke arts, J.F. Anderegg, kritiek op de laksheid van het gemeentebestuur, waar het ging om het nemen van maatregelen ter voorkoming van verdere verspreiding van de cholera door het dorp. Eind april had Anderegg aan de burgemeester gemeld dat Lambert Willems besmet was geraakt met cholera. Willems herstelde, maar zijn vrouw en dochtertje bezweken aan de ziekte. De Commissaris van de Koning schreef aan de burgemeester dat hij gehoord had dat er niet voldoende beschermingsmaatregelen getroffen waren. Deze brief kwam binnen in dezelfde week waarin opnieuw twee slachtoffers van de cholera vielen. Op 13 juli schreef Anderegg aan de burgemeester dat de jachtopziener J.J. van Raamsdonk besmet was met cholera en het waarschijnlijk niet zou overleven. De volgende dag overleed Van Raamsdonk inderdaad. Anderegg schakelde het openbaar ministerie in. Hij vond dat het gemeentebestuur de bescherming van de bevolking tegen de cholera niet serieus genoeg nam.

Het huis van de overleden Van Raamsdonk was volgens hem niet goed ontsmet, na diens overlijden. En dat was juist heel hard nodig vanwege de heersende hitte. In dezelfde tijd kwam er een klacht van een Bosschenaar dat de burgemeester van Rosmalen weigerde hem de toegezegde beloning van drie gulden per 24 uur te betalen voor zijn verzorging (waker) van het gezin van Van Raamsdonk. De burgemeester echter vond dat er genoeg gedaan was om uitbreiding van de ziekte tegen te gaan. Vervolgens wordt een boel beddengoed van Van Raamsdonk verbrand. Dat valt ook weer niet goed, verbranden hoefde niet, volgens de medische deskundigen, desinfecteren zou genoeg zijn! De burgemeester laat weten dat hij geen mensen en middelen heeft om te desinfecteren. De hele "affaire" laat zien dat er in die tijd niet veel geregeld was in geval van besmettingen. Iedereen handelde maar naar eigen goeddunken!

Een opmerkelijke uitbraak van tbc vond in 1998 plaats: er was een Rosmalenaar die mogelijk tijdens een buitenlands verblijf besmet was geraakt met tuberculose. Hij was een frekwent horecabezoeker en dat leidde tot een grootschalig onderzoek door de GGD. Vijftig tot zestig mensen bleken besmet, maar hoefden zich niet erg ongerust te maken. De aandoening is inmiddels goed behandelbaar.

Mariaoord in 1971

't Coronavirusjoar 2020

Driek van Grètte

We spulden zó-w-ès elk joar vant oûw nor 't nêj. En 't gongk 'rop! Neej, niej bè-j-ons binne, mar buite in de wijk èn op stroat. 't Liek wèl órlog, Knalle wor ge grif af van v'rskoet. Gelukkig hebbe we dùbbel glas in ons roam, mar anders han we beslist 't gerinkel van de ruite geheurd. 't Klinkt meskien wè vremd, mar in Den Haag wiere ze d'r ók wakker af èn ès we 't wille geleuve, dan zal 'r't kommend nêjoar flink wè minder hèrrie zen. Twééj duuzend twentig. Wor blef de de ted toch. Nog ifkes èn 't één vijfdde part van dees euw zit er dan al wir op. Denkende òn de jòrre vijftig en zestig van de twentigste euw vond ik 2000 nog zó godvergimmenis wijt weg en, vur dè ge d'r èrg in het, is 't 2020.

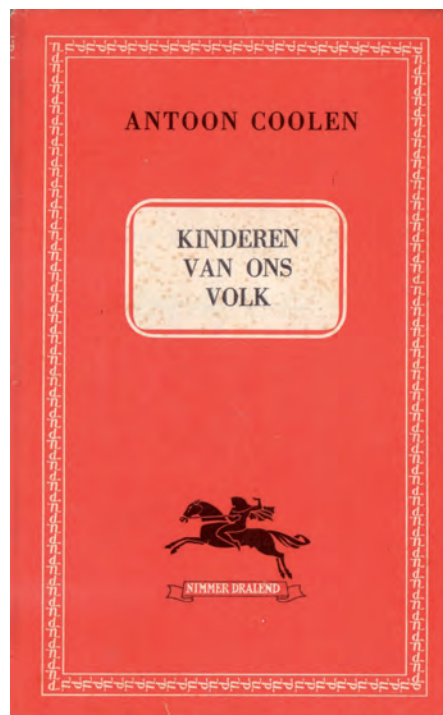
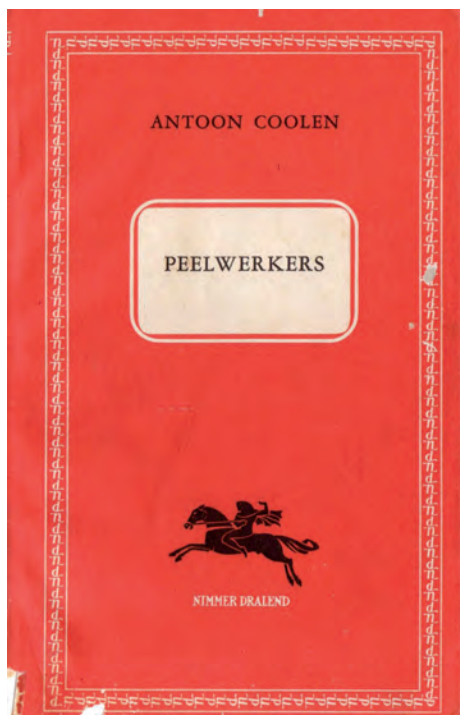
Wèffer joar zut worre? Vruuger hadde d'n Enkhuizer Almenak. Die wiese precies hoe hard de winter wier, wèffer unne zommer we kriege èn meer van dieje kul. Vur ons begon 2020 gewóón zo-w-ès alted. We vierden de verjeurdagen van Juul, van Mads van de Tobias en van onze Nout, die ik oit d'n bûrgemister van Leuven heb genoemd in unne kollum in de Rusmollere Rosbode.

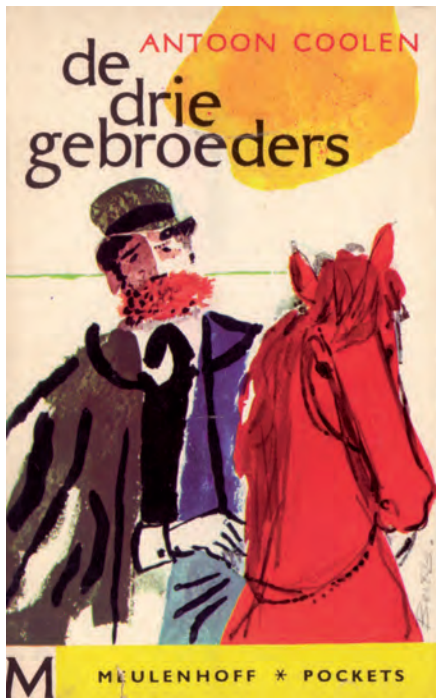
We linne wè vekansiedaag vaast. Och ja.... In China ha wir 's un nêj virus de kop opgestoke, mar wie makte z'n

èige doar nou druk over. 't Is sakkerjuu host òn d'n andere kant van de wirreld èn wèt 'r òn virusse doaraf hier hene kwaamp, och doar hebbe we wènnig laast af gehaad. Wè meer minse mi griep èn doar blief 't bè. Ik herinner me de beroemde A-griep in de jòrre vijftig. D'r laage d'r toen meer ès anders op de kweekschool, wor ik studeerde vur skoolmister, op de ziekenzoal. Òn men gongk ie verbè. Genoeg weerstand warskènljik. Ons moeder ha-g-'t alted over de Spònse griep. Heuren ome Bèrt van Grèt van Tinus Aare èn zen vrommes stúrve doar bèij òn. Ze liete twééj klèin jonges achter: Jan èn Grèt. Jan trouwde lòtter nog mi de bonte Truus èn krieg 'n skon haushouwe in Nolland.

De skrikkeldag passeerde zonder veul p'rbleme èn dan skrikke we toch in innen keer godsgruwelijk. Dè virus, dè de naam corona hi, stikt in Italië de kop op èn nog niej zo zuinig. We lére 'n nêj woord: Lok down. De minse doar moete glijk vort binne blève. Vekansiegangers doen op haus op in èn wèllie.... Och wèllie gon gewóón karnevalle. Niej 't virus, mar d'n harde stûrm èn régen verpèste de vasteloavend.

Ja, èn dan gebeurt 't. Half mèrt wordt 'r 'n extra programma ingelast op de tillevisie. Corona stond òn de deur zinne

ze. Èn ge geleuft 't niej, onder dè programma, dòuwe ze de minister van volksgezondhèd 'n briefke in z'n haand en fluistere ze iets in zèn óorre. De uurste besmetting in Nederland is 'r èn wèl in ons èige stukste Brabant, in Lóón op Zand. Dè waar skrikke.

Èn... ès 't uurste schoap over d'n dam is volgt de rèst vanzèlf. Jissus merante, wè gong 't toch vlog. Binnen de kortste kirres belande we in de anderhalve mèter samenleving. Ouw minse wier òngeroaje zo veul meugelijk binne te blève, gin kènder èn klèinkènder mer op bezoek, de biebigongk dicht, veul honderde minse wiere opgenomme in 't ziekenhaus en op de intensif kèr èn wè 't èrgste nog waar, 't angstwekkende òntal minse dè stüf òn corona.

Doar zaate we dan mi ons tweeje. Ons Bètje èn ikke. Gelukkig nog kèrngezond. Onze skonzoon waar op d'n uursten april jarig, èn dè is ginnen april mop, mar dur dieje corona konne we d'r niej nor toe. Fliesieteere dan mar mi 'n èpke, zo hèt dè tegeswórdig. We han gelukkig nog wè boeke van de biebig in haus, dus hiele we ons bezig mi léze. Tussendeur verzùrgde ik wè fotoalbums van de klèinkènder. Foto's inplèkke, wè gedichtjes op rijm d'rbè skrève, wè tekeningskes d'rbè. Ge het dè op de kweekskool geleerd en de klèinkènder geniete doar af.

De skole wiere geslote èn dus hielp ik ons oudste klèindochter online via de kompjoeter mi de veurberèijing op heur ikkenomie skooleksame èn klèindochter Brechje òn wè info over d'n hongerwinter. Ammel digitaal. De wéke

gòn vurbè mi wè bódskappe doen bè de Jumbo, wòr winkelwagentjes wiere ontsmèt, òn de kassa's anderhalve mèter afstand moes worre gehoùwe èn gò zo mar deur.

We wandele same wè d'r 't dùrp èn ók hier wir op anderhalve meter afstand van mekare, 't kerkkoor wier stil geleet èn onze p'stoor Pieter léést 'n mis mi geslote kerkdeure èn vur d'n uurste keer van men Róómse léve kosse we ginne pòsse hoùwe. We kosse niej nor de kerk. Geslote!!!

Vruuger waar dè 'n dóódzonde ès ge ginne pòsse hield. Wè is 'n dóódzonde tegeswórdig nog wèrt? Ik geleuf dè ons jong dè woord nog niej ins mer kenne. Wè 't èrgste waar... Ons jong moege mi de pòsse vanwege de corona niej komme. Ze sturden umdùrrum unne flinke bos bloeme en ze spraake af dè we op d'n uurste pòsdag mi mekare zun zoemen. We kosse mekare ammel zien. Vijf gezinne ware mi mekare verbonden op de kompjoeter. Gezellig gebuurt èn... dè makt toch veul goed. Wè ge toch op oewen ouwen dag nog kunt lére op de kompjoeter.

Ja... èn dan bende 'n inne keer bè geléze. Ge het de boeken uit. Wè nou!! Gelukkig hen we zèlf nog 'n flinke boekekaast èn ès èchte Brabander docht ik, ik begin nog 's unne keer òn de boeke van Antoon Coolen, mi lèkker wè dialekt durin. Ik geniet van de Peelwerkers, van Kinderen van ons volk, van de Goede Moordenaar èn van de Drie Gebroeders, ammel boeke of buukskes diej ik in de jòrre 50 laas vur menne liettermatrilijst op de kweekskool.

Bovenstaande buukskes zitten in de boekekaast van Driek van Grèt. Éen van de zussen van Grèt de Werd waar skooljuffrouw in Venhorst in de Peel. Zij noemde de driiej oudste zone van Grèt de Werd: Albert, Piet en Henk, altèd "De drie gebroeders" van onze Grèt (Gerard), bèkker in Rusmolle.

We han toenderted gin bibliotheek in Rusmolle. Ik vroeg dan òn ons mam of ik wè gèld kos krège um wir 'n boek te kope. Ons mam gongk in de winkel dan nor de kassa, wor ik ès jungske van 'n joar of zeuve, aacht 't woordje RAAM, d'èk geleerd ha op skool, ha opgeskrève, hòlde enkelde guldes doaruit èn ik din op Den Bosch op af, nor boekhandel Mosmans wor ik vur 'n por guldes De Peelwerkers, de Drie Gebroeders (f 1,75), de Goede Moordenaar, Kinderen van ons volk kocht. Wie ha toch kunne denke, dè ikke door host 65 joar lötter overnet wir van gòng geniete. Èn dè toch glijk dur dieje corona! Zo goed ès we kunne hoùwe Corona buite de deur. 2020... 'n Joar zonder koningsdag..... 'n joar um noit te vergete!

Rosmalen bereikte in maart 1930 een mijlpaal

Jo Versteijnen

In het voorjaar van 1930 heerste er in het dorp Rosmalen een vreemde, maar gezonde spanning. Er ging iets gebeuren in het mooie dorp. Zelfs burgemeester Jhr. von Heijden en de overige raadsleden waren in blijde verwachting en keken regelmatig naar boven of er misschien al een ooievaar te zien was boven het dorp.

Wat was er toch aan de hand?

Een dezer dagen zou er in Rosmalen een mijlpaal worden bereikt, er zou de **5000ste** inwoner worden geboren. Welke familie zou de eer te beurt vallen? In zo'n kleine gemeenschap werden natuurlijk niet elke dag kinderen geboren, dus de spanning was begrijpelijk.

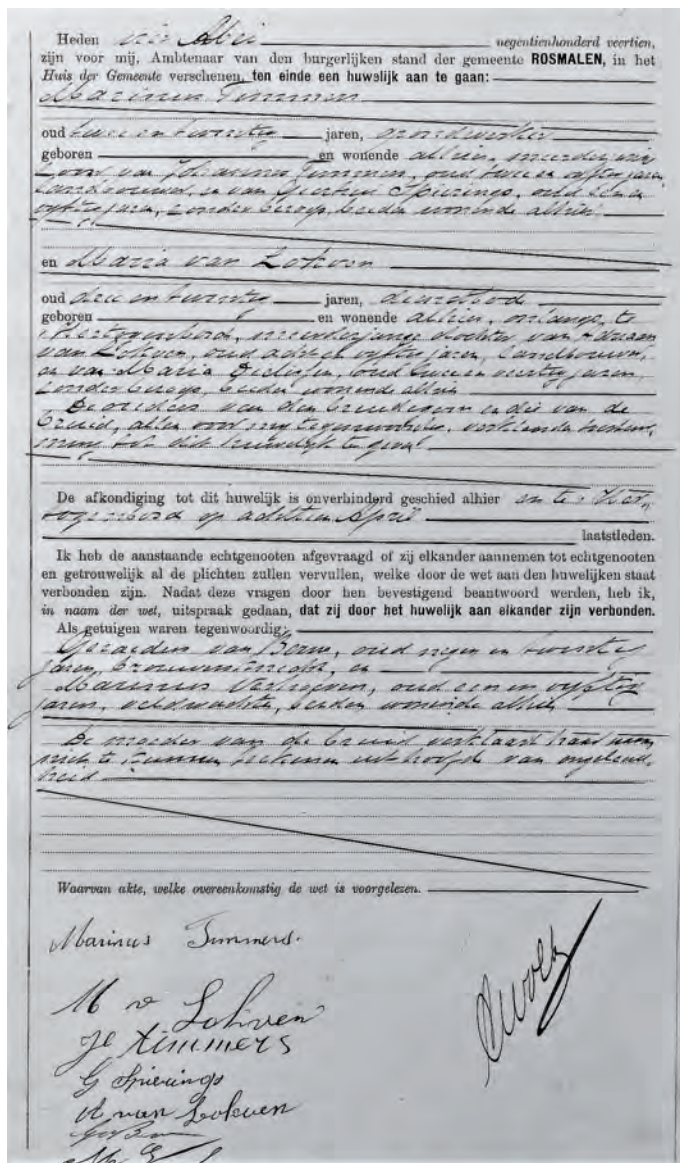
Maar dan, op 6 maart 1930 was het aan Mieke Timmers – van Lokven die het verlossende antwoord kon geven. Zij beviel die dag van een zoon en hij was **inwoner 5000** in de geschiedenis van Rosmalen.

De gemeente had als cadeau al een spaarbankboekje klaar liggen. Maar... dat zou pas worden overhandigd nadat de 10000ste geboren werd (in november 1960). Er stond toen -met rente- bijna 50 gulden op.

De familie Timmers

Vader Marinus Timmers werd geboren op 1 augustus 1891 in Rosmalen en Moeder Maria (Mieke) van Lokven op 18 november 1890, eveneens in Rosmalen. Ze trouwden op 4 mei 1914. De kleine (Mar)tien was niet de eerste telg in het gezin Timmers. Hij zou opgroeien in gezelschap van 9 broers en zussen in de oude wijk 't Ven op no G89, later Venstraat 15.

Volgens Tien is hij geboren tussen Rosmalen en Nuland en zijn ze een jaar later verhuisd naar 't Ven. Vader Marinus heeft later op dat adres een bouwbedrijf opgericht. Nog later hebben Tien en zijn 4 broers !! het snel groeiende bedrijf overgenomen. Tien had zich, van oorsprong timmerman, door veel studeren opgewerkt tot commerciële directeur. Veel werk maar in een mooie tijd en in een gezond bedrijf dat een goede naam had in Rosmalen en verre omgeving. Diverse wijken in Rosmalen zijn door de firma Timmers gebouwd en daar is Tien nog steeds trots op.

Trouwakte Marinus Timmers en Maria van Lokven

Tien trouwde met Maria (Miet) van Zoggel en ze kregen twee kinderen, dochter Tonny en zoon Marco. Nadat ze een poos gewoond hadden naast het nieuwe kantoor in de Venstraat heeft Tien in de Weidestaat een huis gebouwd en de laatste jaren woonde het gezin in de Pastoriestraat.

In 2010 is Miet overleden en nu woont Tien al een poosje op Annenborch.

Het gezin Timmers in 1964 (2de van links Tien)

D'n Bon

In Rosmalen staat de familie Timmers ook – en misschien meer – bekend als D'n Bon. Waar komt nu die naam vandaan?

In Rosmalen/Brabant was het een algemeen verschijnsel dat er een bijnaam aan een familie plakte. Zo kennen/kenden we d'n Blom (van der Donk), de Flip (Spierings), Pek (Vorstenbosch), Kep (van de Heuvel), Meties (Savelkouls), enz. Dikwijls afgeleid van een naam van een van de voorouders.

Voor de naam d'n Bon moeten we dus ook kijken naar de stamboom van de familie.

Op 6 januari 1821 werd in Berlicum Johannes Timmers geboren. Hij trouwde op 20 mei 1854 in Nuland met **Hendrika Bodinot**, geboren op 22 maart 1826 in Zevenbergen.

Een van hun zonen was Johannes Timmers geboren op 27 augustus 1861 in Nuland en hij trouwde op 28 augustus 1884 met Geertrui Spierings (geboren 14 januari 1863) uit Rosmalen.

Een van hun 12 kinderen was Marinus Timmers, de vader van Tien.

Al de nazaten van Johannes Timmers en Hendrika Bodinot kregen de roep-/bijnaam d'n Bon.

Het verhaal gaat, dat de naam d'n Bon is afgeleid van de naam Bodinot.

*Tien Timmers op zijn
90ste verjaardag*

*Hier stond huize Timmers, nu hoek
Venstraat/Korte Venstraat*

Wapen van familie Timmers

Nu we het toch over de stamboom hebben. De familie Timmers heeft naast een uitgebreid boekwerk over hun voorvaderen, ook een prachtig familiewapen.

Rosmalen in Coronatijd (verzoek om foto's etc.)

Bestuur Heemkundekring Rosmalen

Op donderdag 27 februari jl. was het raak, de eerste officieel bevestigde corona-besmetting in Nederland. Heemkundebreed op minder dan 30 km van Rosmalen. Wat er sindsdien allemaal is gebeurd is bijna niet te bevatten. Hoe het verder gaat, niemand zal het kunnen vertellen. Hoe we er over 25 jaar op terugkijken, wie zal het zeggen. Maar je kunt er nu al een boek over schrijven. Peter van Hoek heeft in een filmpje Rosmalen in coronatijd al op een pakkende wijze vastgelegd. Het filmpje is te zien op onze website: <https://www.heemkundekringrosmalen.nl/index.php/344-rosmalen-in-coronatijd>

Als Heemkundekring Rosmalen hebben we het volgende initiatief opgepakt. Wij willen alles wat er rond het co-

ronavirus in Rosmalen heeft plaatsgevonden en nog steeds plaatsvindt, vast gaan leggen.

Daarom willen we onze leden vragen om beschikbare foto's, filmbeelden maar ook geschreven informatie en andere documentatie aan ons ter beschikking te stellen. Alle informatie in welke vorm dan ook is welkom. Je kunt het mailen naar ons secretariaat:

heemkundekring@kpnmail.nl

Opsturen en afgeven mag natuurlijk ook: Hoff van Hollandlaan 1 (ingang B) 5243 SR Rosmalen.

Uiteraard zullen we hierbij zorgvuldig omgaan met de privacy.

Bij voorbaat dank en blijf gezond.

Peerke Smulders

Wim van Son

Foto: Peter van Hoek

Peerke Smulders zou 19 mei 100 jaar geworden zijn. Helaas kwam hij door een dom ongeval om het leven, vlak bij het Nonnenpad. Normaal komt zo'n ongeluk in de krant en een tijdje daarna wordt het stil. Niet bij Peerke. Door zijn toch wel aparte levensstijl had hij al meer dan normale bekendheid, maar direct na zijn dood kreeg hij met name door de beken-

de film regionaal en landelijk belangstelling.

Zijn 100e geboortjaar zou een uitgelezen moment zijn om zijn leven weer eens tegen het licht te houden. Ik heb geprobeerd wat meer te weten te komen dan wat we al wisten. En dat valt in deze corona-tijd niet mee. Eigenlijk is veel van wat we weten al ruim belicht in de media.

Een gesprek en een geestdriftige rondleiding met Paul van Helvoort, de overbuurman en huidige eigenaar van de boerderij van Peerke, gaf me aanleiding om te proberen het leven van Peerke voor zover mogelijk te bekijken door

de ogen van Peerke zelf. Wat heeft hij zoal gezien en meegemaakt vanuit de plek waar hij altijd heeft gewoond? En dan vooral gericht op deze dagen: de viering van 75 jaar bevrijding.

De huidige boerderij staat met zijn kop gericht op de weg. Op deze huidige plek stond vroeger de oude boerderij maar dan met de gevel parallel aan de weg. Op oude kaarten vanaf 1850 is de ligging ongeveer nog te zien. De huidige boerderij is een zogenaamde wederopbouw boerderij. Wat misschien niet bekend is dat op landelijk niveau al vanaf juli 1940 de wederopbouw van verwoeste boerderijen door oorlogsgeweld landelijk gecoördineerd werd in een zodanige vorm dat een voor die tijd moderne agrarische bedrijfsvoering mogelijk werd. Je hebt het woongedeelte, een koestal met zijn groepen, de varkensstal en een open hooizolder. Ook is er een paardenstal maar die is later zo te zien gedeeltelijk door eigen metselwerk toegevoegd!

Als je nu door de boerderij loopt valt op dat de bouwkundige staat eigenlijk nog verrassend goed is, in tegenstelling tot wat je zou verwachten als je de oude beelden ziet. De meeste wederopbouw boerderijen kregen een gevelsteen met een uit het vuur springende leeuw. Bij de boerderij van Peerke ontbreekt deze gevelsteen. Maar hij was er wel. Bij het opruimen heeft Paul deze steen op zolder gevonden (zie afbeelding). Waarom deze steen niet ingemetseld werd is gissen. Is het gewoon vergeten of werd dit niet gewild ?

De huidige boerderij is van 1949. De originele tekeningen en vergunningen zijn door Peerke altijd bewaard en ook door Paul teruggevonden. Goed en wel beschouwd heeft Peerke dus bijna 70 jaar in deze boerderij gewoond en gewerkt. Bijna een heel mensenleven. Wat we van hem weten is dat met name de oorlog een grote indruk op hem gemaakt heeft en nog steeds had. Hadden de Duitsers niet tegen hem gezegd dat ze terug zouden komen ?

Volgens Paul heeft achter de boerderij in oostelijke richting tijdens de bevrijdingstijd een tijdelijk vliegveld gelegen. Peerke moet dat dus van nabij gezien hebben. Ons heemkundelid Jos Korsten, een van de makers van de film Vijf Donkere Jaren, weet veel van de Tweede Wereldoorlog. De ligging van alle vliegvelden uit deze tijd weet hij te vinden. Zo ook dit tijdelijk vliegveld (zie afbeelding).

[135] Bij de pijl is de Maliskampse vliegstrip te zien. ouderlijk huis van Jan van Helvoort stond aan de onderzijde van de strip.

Jos heeft een verhaal en een prachtige impressie gemaakt van wat Peerke vanuit zijn huis gezien moet hebben (zie afbeelding).

Het vliegveld bestond uit een paar weilanden waarvan alleen lichte vliegtuigen konden opstijgen. Het waren vliegstrips van tijdelijke aard, die werden gebruikt om van daaruit met Britse Austers als verkenningsvliegtuig boven het front te vliegen. In Rosmalen werd ook nog maandenlang gevlogen om de artilleriebeschietingen vanuit het dorp op de Duitsers over de Maas te coördineren. Omdat ze laag en langzaam vlogen was dit extreem gevaarlijk. Veel moeite werd niet besteed aan het aanleggen van een dergelijke landingsstrip. Het terrein werd wat geëgaliseerd, soms wat sloten gedempt en klaar was Kees. Een grote tent bood onderdak voor personeel en materieel. In Brabant zijn er ongeveer 20 van die vliegvelden geweest. Op dit moment is eigenlijk helemaal niets meer terug te vinden van het Maliskampse vliegveldje. Peerke moet tijdens deze laatste dagen van de oorlog eerste rang gezeten hebben. Of hij dit mooi gevonden heeft kunnen we hem helaas niet meer vragen.

Auster AOP zoals het moet zijn geweest aan de Maliskampsestraat

Peer was een markant figuur in ons dorp. Er valt nog heel wat meer over hem te vertellen. In het onlangs verschenen Maliskamp Magazine vindt u weer andere verhalen over

hem. Als u zelf ook herinneringen hebt aan Peer: schrijf ze op en stuur ze naar de redactie van dit blad!

Boerderij en schuur van Peer - foto Ignace Schretlen 2018

Gliders in Rosmalen

Gerrit Mol

Een gebrek aan transportvliegtuigen noopte in september 1944 de geallieerden om de landingsoperatie van de para's uit te smeren over drie dagen. De Brabantse bevolking zag zodoende een machtige luchtvloot overvliegen. Niet alles verliep van een leien dakje. Luchtafweergeschut haalde toestellen naar beneden. Bij sommige zweefvliegtuigen raakte de kabel los. Zo kwam er ook een glider in Rosmalen terecht. Leo van Rosmalen uit Maliskamp, inmiddels overleden, maakte een ooggetuigeverslag.

Wij stonden met studie te kijken naar de vliegtuigen met daarachter de zweefvliegtuigen. Opeens zei ik tegen de familie Van Schijndel waar ik op dat ogenblik was: kijk, daar is er eentje los en die komt naar hier toe, d.w.z. hier in de buurt om te landen. Hij was afgeschoten boven Hedel, en na een paar maal rond te hebben gevlogen daalde hij in de Kattenbosch, ongeveer 300 m van 't huis van Klaas v. Hirtum. Ik rende er op af, en tegelijk met mij kwam daar Koos v.d. Leest aangerend en zodoende zijn wij de laatste 500 m samen er op af gegaan. Maar toen wij erbij stonden waren wij toch even een beetje bang. Ten eerste op 't station daar stond een Rode Kruis trein en daar stonden Duitse soldaten op wacht, die ook op 't vliegtuig of op ons konden schieten, maar gelukkig gebeurde dat niet. Koos en ik stonden aan de deur van 't toestel te trekken, maar kregen hem niet open. Inmiddels kwam de Rooie Schel zoals wij hem noemden en toen was 't zo gebeurd met z'n drieën.

Van alle kanten stroomden toen de belangstellenden toe. O, dat zou ik nog vergeten. Toen de deur open ging, vloog er mee een Engelse soldaat om mijn hals. Toen ze zagen dat wij burgers waren en ik had meteen de eerste 50 Engelse sigaretten van hem gekregen. Het toestel werd zo veel mogelijk gesloopt om de jeep er uit te halen en de nodige dozen voedsel en munitie. De rest werd verdeeld onder de burgers.

Jan Schel oftewel de Rooie en ik zijn met de jeep mee gegaan naar Marinus van Berne op Sparrenburg. Daar stonden twee Duitse soldaten, maar die staken al gauw de handen omhoog toen de jongste van de Engelsen die 17 jaar oud was een stengun op ze richtte. Daar heb ik afscheid van de Engelsen genomen, maar de Rooie Schel is met de jeep mee gegaan tot café Van Zoggel en daar heeft een pater van 't klooster Mariaburg de rest verzorgd. Zo zijn de Engelsen over Berlicum naar Heeswijk gegaan waar ze onderweg in Middelrode nog een Duitser hebben doodgeschoten. Vele maanden later is een van de vijf inzittenden nog bij ons thuis geweest. Maar Vader was alleen thuis, zodat ik hem niet meer heb gesproken. Hij was alleen nog over, de andere vier zijn gesneuveld in Goch in Duitsland. Als je nu nog kijkt je komt vanaf de Oude Baan naar de MAVO meteen rechts in de sloot kan je nog delen van 't geraamte zien die in de sloot meestal onder de grond liggen. Zover mijn verhaal over de Rode Kruistreinen 't zweeftoestel uit de Kattenbosch.

Leo van Rosmalen Maliskampsestraat 40. Rosmalen.

Onderduikers in Rosmalen

Gerrit Mol

Rosmalen was in de Tweede Wereldoorlog een dorp met een plattelandskarakter, weinig bebouwd vergeleken met nu. Het dorp en zeker het polderrijke gebied was zeer geschikt voor het herbergen van onderduikers. Meestal werden ze ondergebracht op een boerderij waar ze gewoon werkzaam waren als knecht.

Thies van Creij hierover:

“Wij hadden toen op de boerderij van onze pap (Hein van Creij) een onderduiker, een Rijksduitser genaamd Krist Konings. Hij woonde in Bussum. Als Rijksduitser was hij verplicht in dienst te gaan voor zijn nummer. Dat weigerde hij en dook daarom onder.

Hij kwam samen met Ben Verstegen uit Volkel die bij ome Grat onderdook. Hij bleef de hele dag binnen en kwam alleen 's avonds buiten.

Na de oorlog is hij steeds naar ons blijven komen om zijn dankbaarheid te tonen in tegenstelling tot een echtpaar uit Den Bosch wat ons na de oorlog niet meer zag staan.”

De oorspronkelijke tekst met foto uit de nalatenschap van Thies volgt hiernaast.

*Achter de tafel links Krist Konings en
rechts Willem van Creij*

onderduikers

Krist Konings
had als schuilnaam
Huib Speentjes
of Spintje

kwam samen met
Ben Verstegen uit
Volkel naar Rosmalen
Huil was ingingeur

Huub op foto
met Willem van Creij
+ - 1975
in Heersweg-Dinther

Spoorlijn in Rosmalen opgeblazen

Gerrit Mol

Mede dank zij de prachtig gebouwde maquette van Riny van Hassel en de diverse ooggetuigeverslagen, o.a. van Ad Hermens, weten we veel over de Rode Kruistrein die in 1944 geruime tijd in Rosmalen stil stond. Minder bekend bij velen is dat er in september 1944 nabij ons dorp een stuk spoor werd opgeblazen door leden van verzetsgroep Margriet, die voornamelijk “gevestigd” was in Hintham. Men wilde daarmee op transport gestelde Nederlanders bevrijden. Dat transport was echter vanuit 's-Hertogenbosch via Utrecht gegaan. “Onze” trein bleek een munitietrein te zijn, met veel conserven aan boord. Het Brabants Dagblad van 29 september 1984 brengt een vrij gedetailleerd verslag van deze gebeurtenis.

In de eerste dagen van september 1944 zijn veel voor de Duitse bezetter vitale spoorwegverbindingen vernield. Dat kwam mede door een door Radio Oranje verspreid bericht waarin op grote schaal tot spoorwegsabotage werd opgeroepen. De Knokploeg Margriet rekende het tot haar taak de spoorlijn Den Bosch-Nijmegen onklaar te maken. Extra opdracht daarbij het laten ontsporen van een trein

met gevangenen uit Kamp Vught, op weg naar Duitsland. KP Margriet had de aanslag goed voorbereid. Ze wisten precies hoe laat de trein uit Den Bosch zou vertrekken. Marius Goyaerts zat samen met een ander lid van de verzetsgroep langs de spoorlijn klaar om Wim van de Wetering en Koos Nieuwendijk veilig te laten ontsnappen, nadat ze de spoorlijn in de lucht hadden laten vliegen.

Pierre van Dooren, woonachtig aan de Graafsebaan, had de springstof in zijn woonkamer klaargemaakt en opgeslagen in een regenton in het kippenhok. Hij wist zelf niet wat dat voor spul eigenlijk was. Hij wist wel dat het allemaal niet te zwaar mocht worden. De springlading bestond uit een pak met Duitse handgranaten. Dat pak explosieven werd onder een dwarsligger verstopt. Aan een van de handgranaten zat een touw, waarmee het zaakje tot ontploffing werd gebracht.

De uitvoering lukte helemaal. Er ontstond een flink gat in de spoordijk en de locomotief en een wagon schoven van de rails af. Zoals hierboven vermeld, zaten er echter geen Nederlanders in de trein, maar slechts conservenblikken.....

Treinsabotage 'De Vliert'

12. De door sabotage ontspoorde trein in de Vliert. Deze unieke foto is door Gerard van Kessel met levensgevaar genomen.

Uit: Rosmalen in de vuurlinie, door Ad Hermens 1994 p. 18

Het Brabantgevoel

Hans Groenewoud

In deze anderhalvemetermaatschappij is een van de wat veiligere buitenbezigdheden fietsen. We doen dit dan ook veelvuldig en als het kan vaak al vroeg in de morgen. Een van de verrassende dingen die je dan opmerkt, is dat er door de huidige crisis een nieuw Brabantgevoel is ontwaakt: je ziet steeds meer de Brabantse vlag aan de gevels en vlaggenmasten wapperen. Was dit vroeger een zeldzaamheid, nu zijn hele straten getooid met het Brabantse rood-wit. Het straalt een gevoel van eenheid uit: we zullen samen als Brabanders overwinnen! Wat wel opvalt is dat niet iedereen weet hoe de vlag precies dient te hangen.

Hoe komen we aan deze vlag?

Een kort stukje geschiedenis:

De vlag stamt van oorsprong uit de middeleeuwen, maar is tijdenlang in de vergetelheid geraakt. Het was Rijksarchivaris mr. J. Smit, die in 1959 ervoor zorgde dat de vlag weer in ere werd hersteld. Op 21 januari van dat jaar werd hij officieel weer gehesen als de provinciale vlag. De precieze herkomst is omgeven door een aantal legenden. De kleuren komen in relatie tot het Hertogdom Brabant al heel lang voor. De herkomst van de kleuren alleen al, rood en wit, hebben jarenlang voor de nodige discussie gezorgd. Zowel de veronderstelde lijn vanuit het balkenwapen van het hertogdom Lotharingen, als dat van het grafelijke huis Leuven is gebaseerd op legendevorming. Het hertogdom Lotharingen voerde een rood schild, waarin een zilveren balk, dat zeker al in de veertiende eeuw in gebruik was. Ook het wapen van de graven van Leuven, voorouders van de hertogen van Brabant, zou teruggaan op het balkenwapen.

*Wapen van de hertogen van Brabant en Limburg;
1 en 4: Neder-Lotharingen, 2: Brabant, 3: Limburg*

De Brabantse blokkenvlag is vanaf de 17e eeuw afgebeeld als een van de op zee in de scheepvaart gebruikte vlaggen, vooral in Antwerpen. Burgercompagnieën uit Antwerpen gebruikten rond 1577 rood-wit geblokte vaandels. De pro-

vincie Antwerpen kent nog steeds een geblokte vlag. Hier wordt het rood en wit afgewisseld met blauw en geel. De onderverdeling van het veld in blokken noemt men naar analogie van het schaakbord 'geschaakt'. De rode en witte blokken of 'schaken' zouden reeds vanaf het midden van de zeventiende eeuw een aantal van 4 hoog hebben gehad, zoals we die nu nog kennen in de Brabantse provincievlag. Het aantal blokken in de lengte lag toen nog niet vast.

Tot en met het einde van de 19e eeuw bestond de vlag van Noord-Brabant uit een zwart veld waarop de leeuw uit het provinciewapen stond afgebeeld. Het was vooral Brabantia Nostra die zich al in 1920 heeft ingezet voor een eigen provincievlag. Na herhaalde pogingen lukte het de eerder genoemde rijksarchivaris Smit om bij de Raad van Adel de instelling van een eigen vlag voor de provincie Noord-Brabant voor elkaar te krijgen.

Officieel staat deze als volgt beschreven:

- 'rechthoekig, bestaande uit 4 horizontale banen, verdeeld in 6 aangrenzende vlakken van rood en wit en 6 verticale banen, verdeeld in 4 aangrenzende vakken van rood en wit.' Het bovenste blok aan de mastzijde is daarin rood.

Vlag van Noord-Brabant, gebaseerd op de Lotharingse kleuren rood en wit

En zo kom ik dus weer terug op mijn fietstochten. Onze Brabantse vlag behoort dus linksboven als eerste blok een rood blok te hebben. Laten we daar vooral aan denken: onze nationale driekleur heeft toch ook het rode vlak aan de bovenkant! Laten we dus ook onze eigen Brabantse blokkenvlag op de goede manier ophangen.

Bronnen:

- W.A. van Ham, Wapens en vlaggen van Noord-Brabant (Zutphen, De Walburg Pers 1986)
- Willem A. van Ham, De Brabantse vlag. Geschiedenis en betekenis (Tilburg, Stichting Brabants Heem 2003)
- Drs. Jac. Biemans, Secretaris Stichting De Brabantse Hoeders

Opvang kinderen in of na oorlogstijd

Gerrit Mol

Onlangs kreeg onze heemkundekring een briefje van Pamela de Roover. Zij schreef:

Mijn moeder kwam in de oorlog naar Rosmalen uit Amsterdam, zij was 7 jaar en kwam met veel andere kinderen met een vrachtwagen naar Rosmalen en werden op het plein bij de kerk uitgeladen, zoals zei dat vertelde. Ze kwam terecht bij de familie van Rosmalen, een aannemer. Wij vragen ons af hoe dit tot stand is gekomen? Was er vraag vanuit Amsterdam of meer steden, hoe werd je uitgekozen? Hoop dat u ons hierbij kunt helpen of iemand anders weet. Vriendelijk dank voor uw moeite alvast, met vriendelijke groet Pamela de Roover, dochter van Beppie Goosens.

Natuurlijk heeft onze vereniging die vraag opgepakt en onze secretaresse heeft Pamela gebeld. Daardoor kregen we nog enige achtergrondinformatie. De moeder van Pamela klom met andere kinderen in een vrachtwagen in Amsterdam, in Rosmalen werden ze uitgeladen en daar mochten de aanwezigen zelf kiezen welk kind ze mee mochten nemen. Over Beppie zeiden ze: “doe ons die met die pijpenkrullen maar”. Het gezin van Rosmalen had al drie dochters. Beppie werd liefdevol in het gezin opgenomen. De drie dochters vonden het geweldig om er een jonger zusje bij te hebben, en Beppie had een hele fijne tijd bij de familie.

Na de oorlog werd Beppie op de fiets weer terug naar Amsterdam gebracht. Bij veel mensen hingen daar de vlaggen uit, maar niet bij de vader van Beppie, omdat hij geen idee had waar Beppie was. Het werd een heel emotioneel weerzien.

De families hebben altijd contact met elkaar gehouden, Beppie had een heel goed contact met een van de dochters van Van Rosmalen, namelijk met Annie van Rosmalen. Beiden leven niet meer, maar Pamela heeft nog steeds contact met Jolanda Smulders, een dochter van Annie.

Dit verhaal roept natuurlijk wel vragen op. Allereerst: het is mogelijk dat de kinderen tijdens de oorlog naar Rosmalen kwamen, als je dat vanuit Amsterdamse hoek bekijkt. In Rosmalen was eind 1944 de oorlog beëindigd, in Amsterdam helaas nog lang niet! De vraag aan onze lezers is: wie kan zich herinneren dat er tijdens de oorlog kinderen uit Amsterdam of elders in Rosmalen een veilige plek kregen? Wie herinnert zich de gebeurtenis met de vrachtwagen, zoals in het verhaal hierboven beschreven? De vraag over welke familie Van Rosmalen het hier gaat is inmiddels ook duidelijk geworden, dank zij genoemde Jolanda Smulders, dochter van Annie van Rosmalen en lid van onze heemkundekring. Destijds woonde de familie Van Rosmalen in de Burgemeester Nieuwenhuizenstraat. Wie weet meer over kinderen die vlak na de oorlog in Rosmalen aan kwamen sterken?

Als u meer denkt te weten, neem dan alstublieft contact op met onze heemkundekring of met de redactie.

Humor in oorlogstijd

Gerrit Mol

(gelezen in map Thies van Creij)

Overleven tijdens beschietingen was vaak een kwestie van seconden. Waarbij de sissende granaten de mensen het meeste angst inboezemden. Het enige wat je dan kon doen was op de grond duiken. Thies van Creij vertelt: “We hadden thuis een geit, die ooit door een granaatscherf was getroffen. Wanner hij begon te lopen dan moesten we zo snel mogelijk dekking zoeken, want binnen enkele seconden plofte er dan een granaat neer.”

In Rosmalen zijn verschillende V1's neergekomen. Grote angst bij de burgers. Een verschrikkelijke knal deed de mensen onder het bed kruipen. Thies van Creij daarover: “Kwajongens als we waren hadden we Engelse melkbusjes vol met kruit gestopt uit granaten. We hadden er een lont aan gedaan en het hele geval aangestoken. Het gaf een enorme knal.

Onze buurvrouw echter Hanna echtgenoot van Tinus van de Ven, dacht dat er een V1 neerkwam en kroop onder het bed. Als onze Pap ze niet 's middags had gewaarschuwd dat er niets aan de hand was, dan had ze er misschien nu nog gezeten.”

'KINDERHEIM' Tweede Wereldoorlog in de villa van Lewin/Mariaoord

Peter Vink

Een verhaal van Peter Vink uit Hazerswoude-Dorp die als kind in een "Kinderheim" verbleef tijdens WOII in Rosmalen, in de villa van Lewin/Mariaoord.

In het begin van de 2e Wereldoorlog vertrok mijn moeder Adriana Vink (3 maart 1919) samen met haar jongere zuster (19 februari 1921) vanuit Scheveningen naar Hamburg om daar in een ziekenhuis gewonde soldaten te verzorgen. Dat deden ze na een oproep van de Duitse bezetter. (Die oproep heb ik nog niet teruggevonden.)

In Hamburg ging ze werken in het Gerhard Wagner-ziekenhuis dat daarvoor het Eilbek-ziekenhuis heette. Het ziekenhuis werd vernoemd naar de Reichsärtzeführer die in 1939 op 50-jarige leeftijd was overleden.

Peter en zijn moeder

Mijn moeder kreeg kennis aan een man die vlees kwam leveren aan het ziekenhuis, volgens mijn moeder. Zij werd zwanger en kwam daarom terug naar Nederland en beviel van mij in de Boerhaave-kliniek te Amsterdam op 16 juli 1942. Door de vroedvrouw (Elisabeth Schut) werd aangifte van de geboorte gedaan bij de Burgerlijke Stand. Mijn moeder bevestigde dat op 27 juli, waardoor ik officieel werd erkend.

De Boerhaave-kliniek was een Duitse instelling van de Nationalsozialistische Volkswohlfahrt (NSV), een goed werkende welzijnsorganisatie opgericht in het begin van de jaren dertig. De kliniek was vooral in gebruik voor vrouwen die bevielen van een kind van een Duitse mi-

litair. Dat betekent dat mijn biologische vader misschien slager was, maar ook een militair. Haar zuster Clara die in Hamburg is blijven wonen, trouwde immers met een militair en kreeg van hem twee kinderen. De man werd zelfs uitgezonden naar Stalingrad en kwam daar getraumatiseerd van terug.

Gesteld wordt dat vrouwen die in de Boerhaave-kliniek bevielen, ook afstand moesten doen van het kind en de voogdij overdragen aan de Duitse bezetter. Daarvan heb ik in mijn geval geen bewijs gevonden. Wel is er bij het NIOD (Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie) in Amsterdam een dikke map met documenten van vrouwen die alsnog trouwden met de biologische vader of het kind door hem lieten erkennen zonder te trouwen. Het schijnt dat Hitler toestemming moest geven voor zo'n huwelijk.

Mijn moeder is waarschijnlijk een aantal maanden in Amsterdam gebleven, hetgeen blijkt uit een tweetal studiofoto's die in Amsterdam gemaakt zijn: direct na mijn geboorte en later nog een, waar ik al rechtop zit. Ook een foto met een verzorgster, gemaakt in het Vondelpark ondersteunt dat, want er was een Mütterheim in de Van Eeghenstraat die vlakbij het Vondelpark ligt. Ook dit Mütterheim behoorde tot de NSV en was in juli 1941 geopend door de directeur van de NSV.

Toch ben ik op enig moment verplaatst naar een Kinderheim in Rosmalen, ook onderdeel van de NSV.

Dit werd gevestigd in een imposante villa op het landgoed De Duinsche Hoeve gevorderd van de Jood Herman Lewin.

Mijn moeder heeft mij daar in 1944 nog bezocht. Uit die tijd stamt een foto van een triest kijkend jongetje. Mijn

moeder zei later tegen mij dat ik Duits sprak.

Op Dinsdag 5 september speelden zich in heel Nederland emotionele tafereelen af naar aanleiding van de berichten dat het land nu elk moment bevrijd kon worden van de Duitse bezetting. De geallieerden hadden namelijk in de voorgaande dagen in hoog tempo terrein gewonnen. Deze dag staat bekend als Dolle Dinsdag.

De Duitsers vluchtten hals-over-kop weg uit de villa met medeneming van de kinderen. Toen bleek dat er toch geen directe bevrijding was, kwamen de Duitsers weer terug, maar zonder kinderen.

Uit onderzoek is gebleken dat het hoogstwaarschijnlijk is dat ik verplaatst ben naar een kindertehuis op het fraaie landgoed Auermühle bij Steinhorst, zo'n 70 kilometer ten noordoosten van Hannover. Na de overgave van Duitsland lag dit in de Britse sector. Naast kinderen van diverse nationaliteiten waren er ook vier Nederlandse verzorgsters meegekomen. De UNRRA heeft dit tehuis bezocht en daarover een verslag geschreven. Het tehuis is zeker tot eind 1949 bij de Internationale Vluchtelingen Organisatie in gebruik geweest.

Feit is dat ik in september 1945 weer terugkwam in Nederland. Dat was mogelijk omdat mijn gegevens bekend waren. Veel andere kinderen waren ontheemd en was hun afkomst onbekend.

Het eerste adres is in Enschede. Daar verbleef ik in een kindertehuis aan de M.H. Tromplaan, voormalig eigendom van een textielabrikant; ook hier opgeëist door de bezetter en in gebruik geweest als Wehrmachtshoof. Volgens informatie van de Jeugdzorg in Twente lag ik een maand in een ziekenhuis voor een liesbreuk. Dat is mijn eerste herinnering uit die jaren.

In februari 1946 werd ik liefdevol opgenomen door het pasgetrouwde echtpaar Foekens. Mijn pleegvader was een zeer sociale man die vond dat kinderen niet gestraft mochten worden voor de daden van hun ouders.

Hij was hoofd Interne Dienst bij het Bewakingskamp bij

het vliegveld Twente, waar wij dus gingen wonen; ook dat kan ik mij goed herinneren. In dat huis werd hun eerste kind geboren. Na enige tijd verhuisden we naar de Boekweitstraat waar een tweede kind werd geboren. Mijn vader beschouwde mij als een aangenomen kind.

Intussen was mijn moeder het contact met mij verloren. Na de bevrijding van Rosmalen was reizen naar het kindertehuis geen optie; bovendien was ik er niet meer. Daar kwam ook bij dat mijn moeder inmiddels niet meer in Scheveningen woonde maar in Den Haag; verhuizing was nodig door de aanleg van een tankgracht tegen de mogelijke inval van de geallieerden.

Daarom schakelde zij het Rode Kruis in om mij op te sporen. Dat leverde niet veel op. Tenslotte stelde de onderzoeker voor een radio-oproep te doen voor mij en nog vier andere zoekgeraakte kinderen. Dat had eindelijk succes: een zuster van mijn pleegmoeder hoorde deze oproep (begin 1947) en verwittigde haar zuster en zwager. Via die weg ben ik uiteindelijk – op 29 juni 1948 – door mijn moeder teruggehaald naar Den Haag.

Overigens was het vanuit Enschede ook niet mogelijk mijn moeder te vinden, omdat zij niet meer in Amsterdam verbleef.

Op de persoonskaart van mijn moeder staan maar twee adressen: Bevelandsche straat 37 Scheveningen per 3-03-1919 en Esdoornstraat 101 Den Haag per 23-03-1943.

Omdat ik altijd al meer wilde weten over mijn pleegfamilie heb ik – helaas veel te laat – contact gezocht met het programma Adres Onbekend van de KRO. Die had binnen de kortste keren contact met de familie. Dat was een emotioneel weerzien; de kinderen Foekens kenden mij alleen uit de verhalen van hun vader die mij nooit kwijt wilde. Ook de genoemde zuster die de oproep hoorde, is nog in leven.

Een zoon van een 'pleeg'broer is vol in mijn geschiedenis gedoken. Veel informatie die hierboven genoemd is, heeft hij opgespoord waarvoor mijn vrouw en ik hem heel dankbaar zijn.

16 mei 2020

Erich Gottschalk mishandelde weerloze arrestanten

Twintig jaar geëist tegen misdadige bruit.

Op donderdag ontruimden de Duitsers ook het Kinderheim te Rosmalen en de bevolking haalde wat van haar gading was uit de woning. Op 9 September kwam een troep Duitsers naar Rosmalen en namen drie mannen Ketelaars, Voets, en v. Zoggel mee naar het Kinderheim, zette hen tegen de muur. Gottschalk stond met een automatisch geweer gereed om 't vonnis te voltrekken. v. Zoggel trok er in eens tussen uit, de bossen in, twee Duitsers zetten hem achterna, hij werd gewond door de hem nageschoten kogels doch wist te ontkomen. De beide anderen werden neergeschoten. Gottschalk die voor dit feit voor het Bossche Bijzonder Gerechtshof terecht stond bekende de schoten te hebben gelost maar het waren de genadeschoten.

G. zegt alles gedaan te hebben wat hij kon om de mensen te redden.

Hardegen de leider van de overval zou de dodelijke schoten hebben gelost. De criminalrat Harben en de criminalsecretär Klingbeil kwamen verklaren dat tegen Gottschalk rapport was opgemaakt wegens zijn weigering om een opdracht uit te voeren. Aan G's aarzeling was het te wijten dat een van de drie kon ontsnappen.

In de middagzitting kwam deze Gottschalk die o.a. het onderzoek geleid heeft in de Trouwzaak, te kijk te staan als een misdadige

bruit, die weerloze gevangenen mishandelde en op geraffineerde wijze zijn arrestanten attaqueerde.

Het aantal ten laste gelegde mishandelingen is zo groot dat de voorlezing een hele dag zou duren. De getuigen die opgeroepen waren dienden dan ook meer als staalkaart. De gemeente ontvanger van 's-Gravenmoer P. v. d. Perk had hij na een langdurig verhoor waarbij flink geslagen was 26 uur met zijn gezicht naar de muur laten staan. Toen een bewaker hem naar zijn cel had gebracht en v. d. Perk op bed lag kwam Gottschalk hem er weer uitsleuren om hem een verhoor af te nemen. Daags daarop werd hij weer tegen de muur gezet tot hij 27 uur daarna bewusteloos neerviel. Bij het verhoor waren hem de tanden uit de mond en de ogen dicht geslagen, soms gingen zij hem met drie man tegelijk te lijf. Hij werd niet gelucht, mocht geen boeken in de cel hebben en niet schrijven en bij een der verhoren heeft Gottschalk hem midden in het gezicht gespuwd.

Verdachte erkent te hebben geslagen en hem uren te hebben laten staan.

De kapitein van politie, de toenmalige opperwachmeester Stoorvogel uit Hulst werd ook herhaaldelijk tot bloedens toe geslagen. Als Gottschalk zegt hem alleen maar twee oorvijgen te hebben gegeven komt getuige Jansen uit

Stoppelijk die bij een der verhoren tegenwoordig was en zelf ook het nodige te incasseren kreeg, verklaren hoe Stoorvogel er na de behandeling uitzag.

En dan volgen de getuigen elkaar op, slaan en schoppen, geboeide arrestanten werden afgeranseld. Gottschalk bekent voor ieder geval twee oorvijgen, bloed heeft hij nooit gezien. En als voorgelezen wordt hoe de Bossche verpleegster Louise van Sleuwen is mishandeld, springt hij op. Hij heeft het niet gedaan dat heeft zijn collega König (ook zo'n fraai heer) gedaan. Tragisch is het als de verklaringen worden voorgelezen van de celgenoten van de 23 ter dood veroordeelden in het Trouwproces waarvan velen door Gottschalk zijn mishandeld.

De procureur-fiscaal mr. Albees-Pistorius achtte de beide aanklachten, de moord te Rosmalen en de mishandeling van weerloze gevangenen bewezen en eiste met inachtneming van verzachtende omstandigheden twintig jaar gevangenisstraf.

De verdediger mr. Cammelbeek uit Eindhoven acht het eerste ten laste gelegde niet bewezen. Onder bepaalde omstandigheden mag men volgens het int. oorlogsrecht zonder vorm van proces executeren. Hij deed vervolgens een beroep op de noodtoestand. Voor de mishandelingen die vast staan, pleitte hij clementie.

De president mr. Jacobs trachtte tevergeefs van Gottschalk enige betuiging van spijt over zijn laffe handelwijze af te dwingen.

Hij erkende, dat hij niet had mogen slaan, dat was ook door de Duitse voorschriften verboden, en hij ontkenne behalve dan de oorvijgen, alle mishandelingen.

Uitspraak over 14 dagen.

Het Nieuwsblad van het Zuiden 25 november 1948

<p>DEUTSCHE VOLKSSCHULE DEN HAAG ANMELDUNG.</p> <p>Kinder des Geburtsjahrganges 1938 können für den 1. September 1944 noch angemeldet werden.</p> <p>Die Schule befindet sich im NSV.-Kinderheim in Rosmalen bei 's-Hertogenbosch.</p> <p>Anmeldungen sind an den Leiter der Deutschen Volksschule, Den Haag, z.Z. KLV-Lager „Exaten“, Baexem-Limburg, schriftlich zu richten.</p> <p style="text-align: right;">Der Schulleiter.</p>
--

Deutsche Zeitung in den Niederlanden 17. August 1944

De historie van de familie Siepkens te Hintham-Rosmalen

Henk de Werd

Deel 2

In de eerste aflevering van de historie over de familie Siepkens eindigden we bij de kinderen van Adriaan Siepkens en Elisabeth Verhoffstad. We vervolgen de geschiedenis met Wilhelmus Siepkens, een belangrijke persoon voor ons dorp en onze gemeente Rosmalen.

3 Willem Siepkens:

Wilhelmus Siepkens werd als zoon van Adriaan Siepkens en Elisabeth Verhoffstadt geboren en vervolgens gedoopt in de St. Jacobskerk te Den Bosch op 23 december 1764. Hij huwde met Willemijna van Beeck. We komen hem in de Rosmalense archieven tegen als schepen en later werd hij zelfs de eerste burgemeester van Rosmalen.

In 1803 dong hij naar het ambt van schout-civiel van Rosmalen. Het gemeentebestuur deed daarvoor de volgende aanbeveling:

“Het Gemeentebestuur van Rosmalen
Aan
Het Departementaal Bestuur van Brabant

Burgers Bestuurders,

Met bijzonder veel genoegen zijn wij geïnformeert dat onse meeden Lid, den verdienstelijken burger Willem Siepkens, zich aan U Lieden geachte Vergadering geadresseert heeft met verzoek om als schoutciviel in onze gemeente aangesteld te worden. Waarom wij vermeenen pligtshalven U Lieden te moeten meededen het voorkomt, dat het ons niet alleen, maar zoo wij stellig kunnen verzekeren, de geheele gemeente, hoogstaangenaam zal zijn – van de notabelsten tot de geringsten toe – wanneer dezelve (Willem Siepkens dus HdW) met de functie van schout-civiel mag begunstigd worden. Te meer, omdat wij denzelven van zijne kunde en braafheid overtuigd zijn.....

Ook Burgers Bestuurders kunnen wij aan den adressant geen lof genoeg toezwaayen en nog hem genoegzaam dankbaar zijn voor zijne onvermoeide poogingen denwelken hij heeft aangewend in het redden van onze wankele gemeente.”

Uit een akte van 16 maart 1803 kon ik opmaken, dat niet Willem Siepkens, maar Adam Troost tot schout-civiel van Rosmalen werd aangesteld.

Na de Franse tijd, het Koninkrijk Holland en de ondergang van Napoleon, kregen we hier het Koninkrijk der Nederlanden met Willem 1 als eerste koning. Bestuurlijk veranderde er het een en ander. Aan het hoofd van een gemeente kwam een burgemeester te staan, die benoemd werd door Z.M. de Koning. In de “Almanak voor Noord-Brabant” van 1815 las ik, dat Willem Siepkens burgemeester van Rosmalen was. In 1838 werd hij nog herbenoemd, aldus de 's-Hertogenbossche Courant. In datzelfde jaar overleed hij.

In de hierboven geciteerde aanbevelingsbrief van het gemeentebestuur hebben we kunnen lezen, dat Willem Siepkens vele pogingen aangewend heeft om de wankele gemeente Rosmalen te redden. Rosmalen werd niet voor niets een ellendig land genoemd. 's Winters in het water en 's zomers in het zand. Ik vond in de archieven een verslag van het edelmoedig gedrag van Willem Siepkens bij het redden van inwoners van Rosmalen bij de verschrikkelijke watersnoodramp van 1799. Hij kreeg daarvoor zelfs een onderscheiding. Deze ramp beschreef ik reeds in de nieuwe Rosmalense krant “De Molen”, maandblad toen nog, in 1963. In het familiearchief De Werd wordt dit artikel bewaard in het ingebonden boekwerk De Molen vanaf 1963- enz.

Laten we ook hier even stil staan bij die watersnood van 1799. Onweer, storm, water en winterkou teisterden onze gemeente.

Voor de schepenen van Rosmalen verschenen in dat jaar de volgende personen: Jan Verhaagen, wonende te “Kuijk bij Den Bosch”, Lucia Verhaagen, weduwe van Johannes van der Haagen en thans hertrouwd met Hendrik Vischer, Maria Johannes van der Haagen, weduwe van Jan Hanegraaf en nu hertrouwd met Geert van der Heijden, Thomas Hanegraaf en Adriaan Reijnsbergen, allen wonende te Rosmalen.

Zij verklaren ter instantie van WILLEM SIEPKENS, Antony van Beek, Willem Groenendaal en Theodorus Vissers het volgende: Dat zij, Lucia Verhaagen met vijf jonge kinderen samen met haar broer Jan Verhaagen “huijshoudende is in het begin des jaars 1799, wonende op de zogenaamde Boterweg bij Hintham.” Zij werden door het harde noodlot getroffen tijdens de bange en voor hen onvergetelijke, diep rampzalige nacht van de 21ste op de 22ste februari. Gedurende deze nacht werden zij op “hachelijke wijze van het hujs ontzet door de verschrikkelijke watervloed en verbazend eisch, vergezeld van het ontzachelijkst onweer, welke dien nacht woedde.” Het huis stortte in, waarbij de weduwe Lucia Verhaagen “al daade-

lijk drie haaren vaderloose kinderen met al wat heur bezit was verloor." Jan Verhaagen en Lucia met haar oudste dochtertje en "een zuigend kind" gelukte het na veel worstelen "den dood te ontcoomen en op een stuk van het oude stroo-dak der verbrijzelde huijzinge te geraaken en daarop tusschen de ontzettende baaren en dreijvend eijsch dobberende alle ogenblikken het eijnd hunnens leeven tegemoet ziende."

Zij riepen om hulp, "dat evenwel in het holle van dien nacht door de vreeselijke gronzende wind niet wel bij de inwoonders van Hintham kon gehoord worden."

De vier redders – WILLEM SIEPKENS, Antony van Beek, Willem Groenendaal en Theodorus Vissers – zijn dan eindelijk "op leevens gevaar door de stikdonkere nacht, nadat ze reeds diverse pogingen hadden aangewend "met een kleine schuijt gekoomen en hebben hun van dat gemelde stuk dak uijt dat doodsgevaar" gered. De drenkelingen waren doornat en bijna verstijfd van de kou. Teruggekeerd door het verschrikkelijke ijs, de woedende golven en de gierende storm hebben de redders de ongelukkige familie Verhaagen overgebracht ten huize van Willem Siepkens. hij gaf hen de nodige droge kleren, stookte de kachel extra op en gaf hen ook te eten.

Verder verklaren zij, dat Maria Johannes van der Haagen, Thomas Hanegraaf en Adriaan Reijnsbergen de wijk hadden genomen in een huis aan de Hinthamse Dijk.... Dat dit huis aanmerkelijke schade geleden had en "van vooren geheel en al door het eijsch is afgeslagen, zodanig dat Maria Johannes van der Haagen met haar neefje daarbij bijna omkwamen, doordat ze in dit gedeelte van het huis – dat door de kracht van de wind en het ijs in de vloed geraakte – te bed lagen. Gelukkig wist Maria zich te redden. In de overgebleven restjes van het huis zat zij "in de kommervolste omstandigheden, bijna naakt en verkleumd van koude, in de folterendste beangstheijd en leevensgevaar", en zij zou tenslotte een prooi geworden zijn van het afschuwelijke ijs en de vloed, wanneer niet de vier genoemde redders, onaangezien de gevaren door de alles verwoestende vloed en ijsgang, te hulp waren geschoten. Verder verklaren zij, dat de redders nog vele daden van menslievendheid hebben gedaan.

In de jaren 50 van de vorige eeuw verscheen er bij feestelijke gelegenheden, zoals kerstmis, sinterklaas, moederdag en eerste communie een eenvoudig reclameblaadje, genaamd De Molen. In de Rosmalen collectie van Henk de Werd kun je daarvan nog een aantal exemplaren terugvinden. In december 1962 werd dit reclameblaadje een echte huis-aan-huis krant, die aanvankelijk 1 keer per maand verscheen. In een van deze kranten uit 1963 publiceerde ik mijn eerste historische artikel, waarin de watersnood van 1799 door

**Watervloed,
storm, ijs
en een vreselijk onweer,
teisterde ons dorp (1799)**

„Rosmalen is een ellendig land...
's Winters in het water en 's zomers in het zand".

Een mooie spreuk met een harde werkelijkheid, want wie ook maar een vluchtige blik in Rosmalense rijke historie durft te werpen, zal verstandig staan over 't aantal natuurrampen die Rosmalen plaagden. (Een nog „wilde" Maas en een slecht dijkbestel waren hiermede oorzaak van).

Laat ik er U enkele noemen.

1767. In het doodboek van ons dorp lees ik: „Het kind van Zijnen van der Putten.
's Maandags den 20e onder het hujs doodgevallen.

Door het droevig onweer, zijnde toen wel 80 hujsen omvergewaayt en een menigte boomen uit de grond gewaajt".

1729. In het rechterlijk archief vond ik een acte, waarin in o.a. las:
„Dat in den jaaren seventien hondert negen en twintigh vele hoij- en weijlanden, in den polder of dorpen van Rosmalen gelegen, door de menighvuldigen regen en andere quewateren soodanig sijn geinnundeert en met de waeteren overstrompt geworden..."

1757. „Dat door de hooge waatervloet, de swaaren eijsgang en heevige stormwinden in de maand Februarij deeser jaars de voorsegde huijsinge ten eene maal niet alleen is ingestort..."

1795. „Adrianus Laurentius, predicant alhier is in de kerk begraven en is met een sice over 't ijs na de kerk gebracht en de kerk stond vol met paarden en beesten omdat het dorp was ingelopen". („Doodboeken" Rosmalen).

Zo zouden er bladzijden vol te schrijven zijn. Een verhaal echter uit 1799 wil ik U niet onthouden.

Dank zij een getuigenis van Piet van Heynsbergen Catharina van den Dungen, weduwe van Evert van Den Berg en hertrouwd met Hendrik van Dijk, kennen wij nu nog dit angst-aanjagende gebeuren.

Zij hebben dit alles verteld voor de schepenen van Rosmalen als getuigen voor Hendrik Vissers, Cornelis van Dinther, Jan van Alem en Gerardus Claudemans, allen schippers en woonachtig alhier a.d. 1799.

Piet van Heynsbergen verklaart dan, dat hij met wijfen Evert van den Berg „en nog elf anderen, onder wie zijne vrouw, zoon en dochter, beneevens haare (van Catarina van den Dungen) twee volwassenen zonen, in een huijsinge, gestaan hebbende bij Hintham op den dijk in den jongsten watervloed in February 1799 de wijk genomen hadden en dat den rampvolle nacht tusschen den 21e en 22e dier maand gemeld hujs door den gedugten vloed en heilloos eysch, verzeld van een woedende stormwind, een prooij der verwoesting is geworden.

Hierbij lieten de vrouw van genoemde van Heynsbergen een zoon een dochter, beneffens

Voorts kinderkousses, anklets, nylons,
Luxe DAMESTASSEN, enz.

Vele modellen en merken
KINDERSCHOENEN

WED. v. d. BROEK-v. PINXTEREN
Nieuwstraat – Rosmalen – Telefoon 549

**HET ADRES
WAAR U ALTIJD SLAAGT!**

de zonen van gemelde Catarina, en de overige huijsgenooten onder pijnhopen hun leven op een ellendige wijze.

Piet van Heijnsbergen en wijfen de eerste echtgenote van Catarina van Dungen zijn, op een miraculeuse wijze dat zielschokkend onheil als eenen akeligen dood ontcoomen.

Den eersten, zo hij verklaarde, door zich te redden op eene zeer kleine eysschol, zonder te weeten hoe hij daarop gekomen is, en wijfen Evert van de Berg, met zich te begeeven op een stuk dak der verdelgde huijsinge, zonder dat hij ook wist hoedanjig hij er op gekomen was.

Samen verbleven zij daar, in den bangen nacht, doordrongen van smart in doodsbenuwdheid en hulp kermende, drijvende op ene donkere brullende zee, onder afwisselende donderslagen, die onmiddelijk door vreeselijke bilkesstraelen gevolgd wierden, omringd van gruzame eijsschollen omtrent 4 uren lang. De vier schippers zijn om te redden, tegen den verwaerlijken vloed en schrikbarende eijsch door een omstuimige noodstom gedreeven worden, naar hun toegekomen, terwijl ze daarbij zelf in gevaar verkeerden.

De eerste getuigen was hij hun „aannaderen" als zinneeloos en zo verheugd, zodat hij, onaangezien het gevaar, van zijn knieën op zijn benen sprong en indien de schippers, i.c. redders, niet tot hem geroepen hadden, hoewel dat door de gierende storm bijna onmogelijk was, zou hij zeker ten onder zijn gegaan. De tweede drenkeling was sedert twee uren niet meer gehoord. Men vond hem „roer en spraakeloos, verstijfd van koude en nat, liggende op een stuk dak".

Na vele zoekingen of er ginsch of elders noch meerdere ongelukigen zich onthielden, zijn ze terug gegaan. De meergemelde eldelmoedige redders hebben hoe gevaarlijk zulks ook was, ten huize van Jan van Lokven alhier, de veiligste wijkplaats, die daar omstreeks gevonden wierd, de twee ongelukigen overgebracht. Evert van den Berg heeft deze schokken niet kunnen weerstaan. Vier dagen daarna overleed hij en werd hij door Piet van Heijnsbergen naar den kerkhof alhier, 't enige drooge in deeze plaats, overgebracht".

De gegevens werden gehaald uit:
1. De doodboeken.
2. Rechterlijk archief.

H. J. M. DE WERD.

Maandblad De Molen te Rosmalen van juli 1963 met het eerste historische artikel van Henk de Werd, waarin hij schrijft over het noodweer in 1799, waarbij Willem Siepkens uit Hintham zich zeer edelmoedig had gedragen bij het redden van mensen in nood. Familiearchief De Werd, ingebonden boekwerk De Molen met historische artikelen vanaf juli 1963.

mij werd beschreven. Wie had toen kunnen denken dat er na deze eerste publicatie nog honderden zouden volgen, zowel in het algemeen beschaafd Nederlands als in het Rosmalense dialect.

Die eerste publicaties gingen erin als koek. Als beloning kreeg ik destijds van redacteur Antoon Deckers een boekenbon. Ik was er blij mee.

Deze ramp is door mij eveneens uitvoerig beschreven in het boek: Rosmalen was een ellendig land, uitgegeven door de Europese Bibliotheek in 1982, pagina 22 t/m 29. Ook in het Hinthamse parochieblad heb ik in de jaren 60, toen ik als onderwijzer werkte aan de Hinthamse Anna-school voor jongens aandacht besteed aan deze verschrikkelijke ramp.

Onderscheiding voor Willem Siepkens.....

Aan de heldhaftige redders van genoemde watersnood-ramp werd een oorkonde uitgereikt als erkenning van hun grote verdiensten door het toenmalige bewind van de Bataafse Republiek. Zij kregen een schitterende zilveren doos met inscriptie plus een oorkonde. De doos, die WILLEM SIEPKENS ontving, wordt tot op de dag van vandaag bewaard door zijn nakomelingen, de familie Otten-Siepkens te Erp. De oorkonde vermeldde:

Gelijkheid   Vrijheid   Broederschap

Het uitvoerende bewind der Bataafsche Republicq, ontfangen hebbende een decreet van het vertegenwoordigd Lighaam waarbij den burger WILLEM SIEPKENS, wonende te Hintham onder Rosmalen bij Den Bosch verklaard wordt zich bij gelegenheid van de verschrikkelijke watersnood in de maand February 1799 in het voormalige gewest Bataafsch Brabant plaats hebbende gehad, op eene alleszins loffelijke en verdienstelijke wijze gedragen te hebben, zoodat veele ingezetenen aan zijne onvermoeide pogingen naast God het behoud van hun leven en redding van hun vee verschuldigd zijn, heeft het Uitvoerend Bewind, ter voldoening aan het zelve decreet aan den voorn. Burger WILLEM SIEPKENS door het departementaal bestuur van de Dommel deze verklaring op pergament geschreven en met het groot zegel der Bataafsche Republicq voorzien en met drie couleurlige linten tezaam gebonden, liggende in een zilveren doos, afgegeven.

Den Haag, den 8en Mei 1801, het zevende jaare der Bataafsche Republicq.

Get. F. Ermering

Ter ordonnantie van het Uitvoerend Bewind,

Get. J. Damcogel.

De inscriptie op de zilveren doos luidt:

Deeze doos word

aan den Burger W. Siepkens
weegens desselvs
menschlievende daaden
bij den verschrikkelijke
watersnood in de maand
Februarij 1799 betoond
geschonken.

Deze doos en oorkonde werden op vrijdag 31 juli 1801 aan Willem Siepkens overhandigd.

Bij deze uitreiking sprak Siepkens het volgende dankwoord uit: "Wij betuigen, Burger President, met zeer veel gevoelens doordrongen te zijn over het vereerend decreet door vertegenwoordigers des Bat. Volk ten onsen regarden genomen. Wij merken zulks aan als eene blijk der

Nationale Erkentenis. Edog, Burger President, ons aller verrichtings bestaat enkel alleen te zijn, datgeenen, dat den eenen natuurgenoot aan den anderen verplicht is. Terwijl wij ons wijders refereeren tot het antwoord, door den Burger J. Rietveld aan den president dezer vergadering in november 11. bij eene gelijke gelegenheid gegeven."

Een precies dezelfde zilveren doos werd ook aan A. van Beek geschonken. A. van Beek was een naast familielid van de echtgenote van Willem Siepkens. Een foto daarvan vond ik terug in een oude Provinciale Noord-Brabantsche en 's-Hertogenbossche Courant.

Hiermee krijgt u als lezer een beeld van de schenking aan Willem Siepkens.

Willem Siepkens, in 1838 herbenoemd tot burgemeester van Rosmalen, overleed in dat jaar op vrijdag 30 maart. De aangifte van overlijden werd verricht door Lambertus van Erp, hoofd van de openbare school in Hintham en Hendrik Ignatius Siepkens. "In het jaar 1838, den eenendertigsten der maand Maart om zes ure des middags verscheen voor ons, beambte van den burgerlijken stand der gemeente Rosmalen: de heer Hendrik Ignatius Siepkens, van beroep leerlooyer, oud 35 jaren, zoon van de overledene, en Lambertus van Erp, schoolonderwijzer, oud 32

jaren, nabuur van de overledene; welke ons verklaard hebben, dat den heer Wilhelmus Siepkens, van beroep burgemeester, oud 73 jaren, geboren te Rosmalen, wonende te Rosmalen en zoon van Adrianus Siepkens en Elisabeth Verhoffstadt, echtelieden, beiden overleden, weduwnaar van Willemijna van Beek, is overleden binnen deze gemeente op vrijdag de dertigste der maand Maart om drie ure des morgens.”

In de akte van overlijden kunt u lezen, dat Willem Siepkens weduwnaar was. Zijn vrouw was in 1807 reeds gestorven. Daarvan werd de volgende notitie gemaakt in het begrafenisboek van Rosmalen: “26 Augustus 1807. Overleden Willemijna van Beek, huisvrouw van Willem Siepkens, oud 34 jaren en 4 maanden, gewoon hebbende te Hintham onder Rosmalen, nalatende man en vier kinderen.” Hier vergist de doodgraver zich. Willem Siepkens bleef met vijf kinderen achter. Die 5 kinderen waren: Willem Hendrik Siepkens, Jacoba Siepkens, Adriana Siepkens, Engelbertus Siepkens en Hendrik Ignatius Siepkens.

Tijdens het leven van burgemeester Willem Siepkens stierf zijn zoon Engelbertus Siepkens. Dit betekent, dat er bij zijn overlijden 4 erfgenamen waren, te weten: Hendrik Ignatius Siepkens, Jacoba Siepkens, Adriana Siepkens en Willem Hendrik Siepkens.

Bij het overlijden van burgemeester Willem Siepkens gaan deze vier kinderen over tot de verdeling van de erfenis.

Henk de Werd kreeg van Geertruida Dorenbosch, een verre nakomeling van Adriana Siepkens, de kopieën van deze volledige erfdeling. Geertruida Dorenbosch was vele jaren verbonden aan het Provinciaal Genootschap van Noord-Brabant. Zij beheerde daar o.a. de leeszaal van de bibliotheek. Zij wees Henk de Werd, als beginnend vorder naar de geschiedenis van Rosmalen o.a. op diverse waardevolle oude boeken, waarin veel info over Rosmalen in het verre verleden en op de oude Bossche kranten, die daar ter inzage konden worden opgevraagd. In het familiearchief De Werd zitten nog enkele brieven van Mevrouw Dorenbosch aan Henk de Werd en diverse waardevolle notities en kopieën over haar voorouders, de familie Siepkens. De complete verzameling van het Provinciaal Genootschap werd later overgebracht naar de universiteit van Tilburg onder de naam: Brabant Collectie. Mevrouw Dorenbosch heeft haar familiearchief ondergebracht in het stadsarchief van 's-Hertogenbosch onder nummere 2.10. De aan Henk de Werd geschonken kopieën zijn gedigitaliseerd aanwezig in het familiearchief De Werd. Ze vormen een onderdeel van de stamboom van de familie Siepkens, die digitaal bewaard wordt in het familiearchief bij de vele andere door Henk de Werd geschreven teksten. Op de eerste pagina van bovenstaande erfdeling van de

My ondergetekende 1^e Adriana Siepkens, echtgenoot van Wilhelmus van Elten, zoon van Caspar, 2^e Henricus Ignatius Siepkens, burgemeester van Rosmalen, 3^e Willem Hendrik Siepkens, arrondissements ijker, wonende te 's Hertogenbosch; en 4^e Jacoba Agnes Siepkens, echtgenoot van Gerardus Otten, ontvanger der belastingen, wonende te Heesch, verklaren met elkander te zijn overeengekomen en te hebben aangegaan, de navolgende verdeeling der onroerende goederen, nagelaten door wijlen hunnen vader Wilhelmus Siepkens, in leven burgemeester der gemeente Rosmalen, overleden te Hintham den dertigsten Maart achttien honderd en dertig, en welke bestaen, als:

Onder het Eigendom van 's Hertogenbosch

No 1. Een Perceel Weiveld genaamd de Oelen van groot En/Bundel negentig toden en veertig Bunderen, gelegen by het Kadaster bekend in Sectie C No 10 tot en met 54, gemaakend op twee Honderd tachtig Gulden . . . . . Dico 100 --

No 2. Dertien Schaan gelogen in de Onverzaten Weiveld, groot van het geheel twee entachtig Bunderen, land endertig toden, entrentig Ellen by het Kadaster bekend in Sectie C No 10 tot en met 54, gemaakend op twee Honderd tachtig Gulden . . . . . Dico 100 --

No 3. Een Perceel Weiveld genaamd de Popkamp van groot En/Bundel negentig toden, en dertig Ellen, Kadaster Sectie C No 38, gemaakend op Acht Honderd Gulden . . . . . Dico 800 --

Henk de Werd
5
Dorenbosch 1780

nalatenschap van burgemeester Willem Siepkens kunnen we lezen: “Wij ondergetekende 1e Adriana Siepkens, echtgenoot van Wilhelmus van Elten, zonder beroep; 2e Henricus Ignatius Siepkens, burgemeester wonende te Hintham onder Rosmalen; 3e Willem Hendrik Siepkens, arrondissements ijker, wonende te 'S Hertogenbosch; en 4e Jacoba Agnes Siepkens, echtgenoot van Gerardus Otten, ontvanger der belastingen, wonende te Heesch, verklaren met elkander te zijn overeengekomen en te hebben aangegaan, de navolgende verdeeling der onroerende goederen, nagelaten door wijlen hunnen vader Wilhelmus Siepkens, in leven burgemeester der gemeente Rosmalen, overleden te Hintham den dertigsten Maart achttien honderd acht en dertig.....”

De inboedel van wijlen burgemeester Siepkens.....

Uit de inboedel van de overleden burgemeester werd het volgende verkocht, aldus een bericht in de Bossche krant van toen. Dezelfde gegevens vinden we ook in de complete erfdeling. “De notaris Esser Meerman, residerende te Rosmalen zal ten verzoeke van de Familie van wijlen de heer Bur-

gemeester W. Siepkens op Woensdag 6 Junij (1838) des morgens precies om 9 ure te beginnen te Hintham onder Rosmalen publiek verkoopen: Een aanzienlijken inboedel, bestaande uit kabinetten, chiffonières (ladenkasten), een groot aantal stoelen, fraaije schilderijen, spiegels van differente grootte, velerlei porselein, een menigte glas-, koper-, tin-, ijzer-, blik-, hout- en aardewerk, alsmede kagchels en vuurgereedschap, gordijnen als andersints en wat verder ten berde zal komen. Betaaldag 11 november 1838. Zegt het voort.”

Uit deze inventaris kunnen we opmaken, dat Willem Siepkens een welgesteld burger was. Ook uit de erfdeling blijkt nog, dat hij bepaald niet onbemiddeld was.

Daar zijn zoon Engelbertus Antonius Siepkens, die priester was, in 1837, een jaar voor zijn vader dus was overleden, werd deze erfdeling gemaakt door zijn vier, toen nog in leven zijnde kinderen:

Adriana Siepkens, Hendrik Ignatius Siepkens, Willem Hendrik Siepkens en Jacoba Siepkens.

Deze vier kinderen verklaren “met elkander te zijn overeengekomen en te hebben aangegaan de navolgende verdeling der onroerende goederen, nagelaten door wijlen hunnen vader Wilhelmus Siepkens, in leven burgemeester der gemeente Rosmalen, overleden te Hintham den dertigsten Maart achttien honderd acht en dertig en welke bestaan als:

Onder het vrijdom van 's-Hertogenbosch:

1 Een perceel bouwland genaamd de Obelen, groot twee bunders, vijf en veertig roeden en twintig ellen bij het kadaster bekend sectie C nr. 75, gewaardeerd op drie duizend twee honderd gulden.

2 Dertien scharen gelegen in de onverdeelde Weivlied, groot voor het geheel twee en zestig bunders, zes en dertig roeden en twintig ellen, bij het kadaster bekend in sectie C nr. 40 tot en met 54, gewaardeerd op zevenhonderd tachtig gulden

3 Een perceel hooiland, genaamd de Papekamp, groot een bunder, negentig roeden en dertig ellen, kadaster sectie C nr. 38, gewaardeerd op acht honderd gulden.

Onder Hintham en Rosmalen:

4 Een huis, erve, looyerij, pakhuis en moestuin te samen groot twaalf roeden en drie ellen, staande en gelegen te Hintham, bij het kadaster bekend in sectie E nr. 86 505 en 506

5 Een moestuintje gelegen aldaar groot drie roeden en vier en dertig ellen, kadastraal sectie E nr. 256. Beide deze nummers 4 en 5 gewaardeerd op vier duizend vijf hon-

derd gulden.

6 Een moestuin groot vijf en veertig roeden en dertig ellen, kadaster sectie E nr. 82, gewaardeerd op drie honderd vijftig gulden.

7 Een huis en erve en moestuin staande en gelegen te Hintham groot te samen een en dertig roeden en zes en veertig ellen, kadaster sectie E nr. 97 98 en 507, gewaardeerd op vier duizend gulden. (Dit huis had de naam “de Valk” en was gelegen nabij het woonhuis van Andreas Trügg. Willem had dit huis in 1835 gekocht als woonhuis voor zijn dochter Adriana Siepkens. Zie verderop.HdW)

8 Een perceel bouw- en hooiland, genaamd het Kampke, groot twee bunders, vier roeden en tachtig ellen, kadaster sectie E nr. 71 en 72, gewaardeerd op een duizend vier honderd en vijftig gulden.

9 Een perceel weiland en hakhout, genaamd den Anker, groot twee bunders, zes roeden en tien ellen, kadaster sectie E nr. 279 en 280, gewaardeerd op zeven honderd gulden

10 Een perceel bouwland en hakhout, genaamd het Haartje, groot vier en vijftig roeden en veertig ellen, kadaster sectie E nr. 318 en 319, gewaardeerd op zes honderd en vijftig gulden.

11 Een perceel bouwland genaamd de Prathoek groot een bunder, zestien roeden, kadaster sectie E nr. 222, gewaardeerd op een duizend drie honderd gulden.

12 Een perceel hooiland gelegen in de Hoeven onder Rosmalen groot vier bunders, zeven en vijftig roeden en tien ellen, kadaster sectie B nr. 480, gewaardeerd op duizend een honderd gulden.

13 Een perceel weiland gelegen op den Roompot onder Rosmalen groot twee en tachtig roeden en vijftig ellen, kadaster sectie B nr. 55, gewaardeerd op een honderd vijf en dertig gulden.

14 Een perceel weiland gelegen op den Roompot onder Rosmalen onder Rosmalen, groot een bunder, vijf en twintig roeden, kadaster sectie B nr. 64 gewaardeerd op een honderd en zeventig gulden.

Kontante gelden, waaronder begrepen zijn het bedrag der verkochte meubelen, het aanwezige leeder en huiden op de looyerij en de in te vorderen pretensien, te samen bedragende de som van tien duizend gulden.

Makende alzoo een totaal van negen en twintig duizend een honderd vijf en dertig gulden.”

Een kapitaal bedrag in die tijd! Rekening houdend met de wensen van de kinderen werden de goederen zo opgedeeld dat ieder een bepaald lot ontving.

Het eerste lot omvatte de nummers 4-5-6 en vier scharen van nummer 2. Bovendien kreeg dit lot aan contant geld f 2193,75 toebedeeld. Dit eerste lot werd toegewezen aan Hendrik Ignatius Siepkens.

Het tweede lot bestond uit de nummers 1 en 7 en een bedrag aan contant geld van f 83,75. Dit tweede lot werd toe-

bedeeld aan Adriana Siepkens. Zij kon dus in haar huis “de Valk” blijven wonen.

Het derde lot omvatte de nummers 3-8-11 en een bedrag aan contant geld van f 3733,75. Dit lot werd toebedeeld aan Willem Hendricus Siepkens.

Lot vier, bestemd voor Jacoba Siepkens, bestond uit de nummers 9-10-12-13-14 en negen scharen uit nummer 2. Aan contant geld ontving zij f 3988,75.”

Door deze verdeling kreeg ieder kind in geld en goederen f 7283,75.

Wordt vervolgd

Overval distributiekantoor Rosmalen

Gerrit Mol

In de oorlogsjaren waren er veel onderduikers. Deze hadden niet alleen behoefte aan een veilige schuilplaats, maar ook moesten ze door derden van voedsel worden voorzien. Knokploegen zagen dat als een van hun taken. De benodigde voedselbonnen werden verkregen door roofovervalen. Zo ook op 28 augustus 1944 in Rosmalen.

Het distributiekantoor in Rosmalen was gevestigd in de meisjesschool. (Zie foto's). Sommigen vertelden later dat de bonnen klaar lagen en zo maar door de verzetsstrijders konden worden meegenomen. Maar de heer Van de Berg, werkzaam op het kantoor, vertelde later een ander verhaal.

De overval gebeurde rond 17.00 uur. De politieman was net vertrokken en de nachtwakers Van der Velden en Heijmans waren net binnen. Van der Velden liep samen met de heer Smits van de uitreikploeg naar de uitgang. Bij het openen van de buitendeur keken ze tot hun grote schrik in de lopen van drie revolvers. Even later kwamen Heijmans, Smits en Van der Velden met hun handen boven het hoofd naar binnen, gevolgd door de verzetsstrijders. Een andere medewerkster wordt op minder zachtzinnige manier in een hoek gedrukt, waarschijnlijk dachten de verzetstrijders dat ze wou bellen. De telefoonlijn wordt doorgesneden. De medewerkers van het kantoor waren juist bezig om de bonnen en andere zaken in de brandkast op te bergen. Dat hoeft niet meer: de overvallers nemen 1589 broodbonnen mee, 34 bonnen voor versnaperingen, 50 voor peulvruchten, 136 voor koffiesurrogaat, 503 voor beschuit, 325 voor kaas, 983 bonnen voor eieren. Als afscheid roepen de verzetstrijders: “Voor koningin en Vaderland. Tot over een maand, dan is de zaak afgelopen!”

De overval werd gepleegd door 4 leden van KP Nuland: Jan Verberne uit Nuland, Hans Wartenaar uit Zwolle, Cor van Laanen uit Dinther en Piet van der Lee uit Vinkel.

Bron: Brabants Dagblad, 29 september 1984.

